

MAGYARAI

HUNGARIA
Tp.

T. „Dunaposta“

BUDAPEST
Postafiók 151.

Igazgató és felelőszerkesztő:
dr Paál Árpád

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R.-T.**
Törvényszéki bej. szám: Tr. B. 11/11. Jun. 1938.

Főmunkatárs: **dr Gyárfás Elemér**

XII. Pius pápa békeszózata a világhoz

Krisztus vére könyörgünk, találjátok meg egymás szívében a jóakaratot. — Az igazság alapján meg lehet találni a kiegyenlítést. — A Szentatya békeszózata mellett a belga király és Roosevelt elnök békeüzenetei együttesen ellensúlyozzák a háborus kilátásokat

A nemzetközi feszültség mostani felforrósodott állapotában nagyjelentőséggel emelkedik ki a XII. Pius pápa békeszózata. Annak a szava szólal meg benne, aki igazán az egész emberiség elismerő helyeslése mellett mondhatta magáról, hogy „*Mi fölötté állunk minden szenvedélynek.*“ A Szentatya békeszózata a maga erkölcsi erejével úgy hat, hogy egyes világi hatalmak egyidejű békeszózatait is erősebb hanguliyává tudja tenni. Tegnap számunkban hoztuk már Lipót belga királynak ilyen békeszózatát. Az egyidejűségbe belesik Roosevelt amerikai elnöknek az olasz királyhoz intézett békeüzenete is, melyet mai számunkban közlünk. A három békeszózat együttes megnyilatkozása az, amire Halifax angol külügyminiszter csütörtök esti rádióbeszédében úgy hivatkozott, mint a béke megmentésének végső lehetőségére. Ezzel a békeszózatok belekerültek a világi diplomácia küzdelmeibe, s megkezdődött a béke és háború ellentétes hullámveréseinek a birkózása.

A Szentatya szavai

Rómából jelentik: XII. Pius pápa csütörtök este 7 órakor rádiószózatot intézett a világ népeire. Beszéde a következőkben hangzott:

— Súlyos óra következett el ismét a nagy emberi családra, a nagy elhatározások órája, mely órában nem gyakorolhatjuk közömbösen Istentől kapott tekintélyünket, hogy az igazság és béke útjára vezessük a népeket. Együtt vagyunk lélekben azokkal, akikre ezekben a súlyos órákban a felelősség nehezedik, mind azokkal, akik a népek sorsáért a felelősséget viselik. Mi, akik felette állunk minden szenvedélynek, Isten nevében beszélünk és ma, amikor ismét véres viszály kitörésétől kell tartanunk, atyai lélekkel még forróbb felhívást intézünk a népekhez és vezetőikhez, tegyék félre egymással szemben a vádaskodást és gyűlölködést és igyekezzenek a békeség szellemében megoldani a viszályokat. A józan ész és ne a fegyverek útját kövessék. Azokat a hatalmakat, amelyek nem az igazságon alapszanak, nem áldja meg az Isten. A veszély közel van, de még van idő az elhárítására. A békében mindent meg lehet nyerni, de a háborúban minden elveszett. Az igazság alapján meg lehet találni a kiegyenlítődést. Értsétek meg egymást emberek! Tárgyaljatok egymással! Ha jóakarattal és egymás jogainak tiszteletében tárgyalnak, be fogják látni, hogy az igazi si-

ker nem marad el. Vigyázzanak az erősek, hogy gyöngék ne legyenek. Vigyázzanak a hatalmak, ha nem akarják, hogy hatalmuk gyakorlása népük pusztulását és ne javát szolgál-

Roosevelt elnök üzenete az olasz királyhoz

Washingtonból jelentik: Roosevelt elnök üzenetet küldött az olasz királyhoz. Az üzenet a Reuter-iroda közlése szerint a többi között a következőket tartalmazza:

— A világválság előtérbe helyezi a nemzetek vezetőinek felelősségét saját népük, az emberiség, sőt az önmaguk sorsáért is. Mint-hogy államaink népei között vérségi kapcsolat áll fenn, Felségedhez fordulok a világbéke érdekében, mert úgy én, mint az USA népei hiszünk abban, hogy Felséged és kormánya képes lehet befolyását gyakorolni a háború megakadályozására. Ez a háború mindenkinek, győzőnek és legyőzöttnek csak szenvedést hozhat. Szomorúsággal látunk az európai kormányok s az olasz kormány és nép nagy munkájának elpusztulását. Mi, amerikaiak akik annyiféle népből tevődünk össze, nehezen tudjuk elképzelni azokat a háborús indokokat, amelyek előidézik a válságot a nálunk kisebb európai nemzetek között. De elismerjük, hogy

ja. Abban a tudatban, hogy az emberi akarás és alkotás semmit sem ér Isten segítő hozzájárulása nélkül, kérünk mindenkit, fojtsa le haragját, csillapítsa indulatát. Krisztus vére könyörgünk, találják meg egymás szívében a közös emberi jóságot. Mikor ezt kérjük, velünk vannak az atyák és anyák szívei s velünk vannak a fiatalok jövőért dolgozó vágyai. Velünk van az igazság, a kenyér és szabadság emberiségi eszménye. Velünk van Krisztus, ki a felebaráti szeretet törvényét hagyta az emberiségre.

— Lelkünk mélyéből Istenhez fordulunk, fordítsa tekintetét a szenvedő és megzavarodott emberi világra. Csillapítsa le a haragot, mely a népek lelkét emészti. Abban a reményben, hogy szavaink mindenütt meghallgatásra találnak, adjuk áldásunkat az egész emberiségre.

ezeknek a népeknek joguk van nemzeti függetlenségük fenntartására, ha azt kívánják. Ha ez életképes tantétel, akkor alkalmazni kell az európai viták megoldásánál. Az a felfogás, hogy az erőseknek uralkodniuk kell a gyöngébbek felett, nemcsak háborúhoz vezet, hanem újabb támadásoknak és az elnyomottakban a lázadásnak csiráit rejti magában. Április 11-én megoldást ajánlottam, melynek értelmében fegyveresen nem szabad más nemzetet megtámadni, vagy annak területére lépni. Ha ezt a felfogást elismerték volna, akkor sor kerülhetett volna a lefegyverkezést, a nemzetközi kereskedelem szabályozását és a nyersanyagok arányosabb elosztását célzó tárgyalásokra is. Az USA szívesen résztvenne ilyen értekezleten és az ilyen békés és barátságos eszmecsere lehetővé tenné olyan kérdések megoldását, amelyek közös érdekűek. Ha Felséged kormányának módjában áll ilyen irányban javaslatot tenni, biztosíthatjuk az USA legteljesebb rokonszenvéről.

Halifax angol külügyminiszter rádiószózatban tudtul adta, hogy maga is imádkozik a békéért

Londonból jelentik: A londoni rádióban Halifax angol külügyminiszter csütörtökön este beszédet mondott, melyben először is részletesen ismertette a multévi müncheni megállapodás óta történeteket. Rámutatott a német-lengyel viszályos helyzet keletkezésére, mely szükségessé tette, hogy Anglia úgy a lengyel, mint más államok függetlensége érdekében szavatosságot vállaljon. Ezzel a szavatossággal Anglia nemcsak az illető államokért, de a saját függetlenségeért is sikra szállott.

A külügyminiszter ezután a szovjet-német szerződés ügyére tért ki, amire először is a következő megjegyzést tette:

— Nem kívánom e pillanatban kutatni, hogy Németországnak ezzel a szerződéssel mi a célja. Angliát azonban a szerződés létrejötte nem köti meg abban az elhatározásában, hogy a Lengyelországot vállalt kötelezettségét teljesítse.

Halifax külügyminiszter a továbbiakban utalt a Hitler vezérhez küldött külön üzenet ténnyére is, valamint a vezér válaszára, hogy Németország a maga nemzeti követelményeiről

nem mondhat le azért, mert Anglia valakiért szavatosságot vállalt. A helyzet most az, hogy élesen és mereven szemben állanak a német-lengyel nemzeti igények, ami Anglia és Franciaország kötelezettségvállalása folytán világháborús kirobbanásra vezethet. Ha azonban Németországban megvan a tárgyalási készség, Anglia is kész a tárgyalásokra.

Végső reménységként utalt a külügyminiszter három olyan történelmi jelentőségű tényre, melynek hatása még békére vezethet. Ezek a következők: 1. Lipót belga király békére figyelmeztető záró beszéde az oslói állampárt értekezletén. 2. XII. Pius pápa békeszózata a világhoz. 3. A Roosevelt amerikai elnök békeüzenete az olasz királyhoz.

Ezekben a tényekben olyan eszmék nyilatkoztak meg, melyek alkalmasak a világ békéjének a megmentésére.

— Azért imádkozom a Mindenhatóhoz, — mondotta végül Halifax, — hogy ezek a békeszmék mindnyájunk üdvére megvalósuljanak és teljesüljenek.

(Tudóstásunk folytatása a harmadik oldalon.)

Üzembe helyezik a vulkáni szénbányákat

Megnagyobbítják a vulkáni villamos központot, amely Románia egyik legnagyobb áramfejlesztő-telepe lesz. A kibővítésre 80 millió leit irányoztak elő

Vulkán. Saját tud. Nyolc évvel ezelőtt víz alá bocsátották a vulkáni szénbányákat és Vulkánon elcsendesült az élet s a forgalom megszűnt. A társulati házak tönkrementek, mert még őrök sem akadtak, az ingatlanok ára nevetségesséig alacsonnyá vált. Megkezdődött a nyugdíjasok bevándorlása, akik itt valóban nyugodtan és minden külső izgalomtól mentesen élhették csendes életüket.

De ez a helyzet sem tartott sokáig, mert ezeket a csendes helyeket szemelték ki a nagyobb gyárüzemek részére, tekintettel arra, hogy Vulkánban már akkor fel volt építve a Zsilvölgye legnagyobb és legmodernebb villamos központja. Itt alakult az ANTIGAZ gyár-üzem, amely hatalmas számú munkásságot foglalkoztat s Lupényban a műselyemgyár, amely ma is hatalmas üzemeltetést jelent s amely nagyszámú munkást foglalkoztat mind a két megből s amelyek egyre szélesebb mederben terjeszkednek, ezzel előre lendítve a Zsilvölgye gazdasági életét.

S ehhez járul most egy igazán forgalmat és előhaladást jelentő hír:

a vulkáni szénbányákat újból üzembe akarják helyezni.

A bányák termelését Lupény és Aninosza irányában fogják szállítani. A szükséges villamos-áramot — mert azt tudni kell, hogy villamos-ság nélkül ma már nincs szénbányászat — a vulkáni villamos központ fogja természetesen szolgálni.

Ezt a központot, amely eddig is Románia egyik legnagyobb áramfejlesztő telepe volt, kétszeres teljesítőképességűvé fogják átalakítani. Az eddigi 14.000 kilowattos központ 25.000 kilowattos teljesítőképességű lesz. A szükséges épületeket pedig a Zsil folyó mentén fogják felépíteni.

A kibővítésre 80 millió leit irányoztak elő.

A bányák megnyitásához és a villamos

központ átalakításához szükséges terveket már elkészítették és a megrendeléseket a jövő hónapban perfektuálják. Így a munka az előírt időre bizonyosan el is készül.

Elképzelhető, hogy ezzel a hatalmas villamos-erővel milyen bányaművelési munka fog megindulni a Zsilvölgyében, amiből természetesen következik, hogy a bányamunkások létszámát megnövelik s ezek részére modern bányaeszközök beszerzését is elhatározták.

TÓTH TIHAMÉR: ÖSSZEJÜJTÖTT MŰVEI 22 KÖTETBEN

Dús aranyozásu,

egészvázsonkötésben ára 4400 L.

A nemrég elhunyt kiváló szónok és ragyogótollú író 25 esztendő munkásságának minden irodalmi értéke együtt van e sorozatban.

A hatalmas mű megrendelhető havi részletfizetésre is. Készpénz fizetés esetén nagyszálalék kedvezmény.

Szent István Társulat kiadása. Beszerezhető kiadóhivatalunk utján

Mulatozó tanári kar

Írta: Dévald László

Bizony megtrötént az is, hogy a híres-nevezetes gimnáziumi tanárikar alaposan kiruccant egy napra a katedra mellől és a poros könyvek közül cigány mellé, meg borospoharak közé. Híres-nevezetes, mert nem híresebb és nem nevezetesebb tanárikarról van szó, mint a nagykorosi, még pedig abból a dicső időből, amikor a vén gimnázium osdi falai közt mind-mind országszeretelmert nevű professzorok tömtek tele tudománnyal a renitens nebulók kobakját. Kezdjük csak sorban: Arany János, Szász Károly, Szilágyi Sándor, Mentovich Ferenc, Losonczy László, Tomory Anasztáz. Nem kell ennél külön névsor, mind nagynevű költők és tudósokként büszkedünk elő most velük immár nyolcvan-kilencven éve, mi késői apró utódok.

Ugy történt a kiruccanó mulatozás, hogy egy szép őszi napon egyet gondolt Arany János. — Mindjárt el is mondta órája után a tanári szobában társainak:

— Hallgassatok csak meg! Mi már annyit jártunk fent Pesten és annyit alkalmatlanokdtunk ott barátainknak, hogy ideje volna visszahozni szívós látásukat. Azt gondoltam, hívjuk ki őket ide, vasárnapra. Hétfő pedig ugyanis ünnep, nincs tanítás, mi is szabadok leszünk két napig. Mindannyian örömmel fogadták az indítványt és már délután mentek is a hívó levelek Pestre, szombat este pedig kint is volt a fővárosi társaság, amely nem kevésbé híres emberekből állt, mint a nagykorosi tanárikar. Jókai Mór, Gyulai Pál, Tompa Mihály, Ballagi Mór és Salamon Ferenc jöttek el, míg Degré Alajos, Lauka Gueztáv, Czákó Zsigmond és Csengery Antal kimentették magukat.

Az ünnepélyes fogadtatás után ünnepi vacsora következett Tomory Anasztáz jóvoltából, még pedig nem érdekesebb helyen, mint a régi rác templom bolthajtásos teteje alatt.

Története volt ennek a rác templomnak is. El is mondom Jókai pársoros leírása után. Elt valamikor külföldön egy magyar születésű, de görög vallású milliomos ember. Magyarországi rokonaitól már rég elszakadt és a végrendeletéből is kitudta volna őket, ha egy szép napon egy ujságból szemei elé nem akadt volna az a hír, hogy a nagykorosi híres kálvinista kollégiumban a matematika professzorának a görög-ortodox hiten lévő Tomory Anasztáz választották meg. Megörült az öreg milliomos, hiszen ez az ő unokaöccse! És nagy dolog az, hogy a vas-tagnyaku, tősgyökeres kálvinisták egy görög hitűt emeltek katedrájukra. Nagyon derék embernek kell lennie annak. Kapta-fogta magát, gyorsan szétépte a már megirt végrendeletét és másikat írt, amelyben minden vagyonát Tomory Anasztáz nagykorosi tanárra és testvéreire hagyta. Így lett gazdag ember Tomory és így lett pénze meg arra is, hogy amikor Nagykoros városából a sors különös szeszélye folytán elháltak az összes görög hitűek, megvegye a városi tanácsból a hívó és pap nélkül maradt rác templomot. A hívek elhalálozásával gazdája sem maradt a templomnak, és mivel a város sem tudott vele mihez kezdeni, eladta az egyetlen vevőnek, Tomorynak. A templom nem volt valami szép, sem nagy, csak akkora, mint mondjuk négy-öt kö-zépszerű szoba egyváltéban. Ezt rendezte be magának lakásnak Tomory és ott is tartotta meg a vig fűrtársaság az ünnepi vacsorát.

Először csak az evéshez láttak hozzá. Sodar, marhanyelv és kocsonyával burgtők, tejjel csirkepaprikással, borjuszélet burgonyával folytatták, azután jött turós és káposztás tészta, meg krémes pite, végül kacska és jércesült volt kom-póttal, legutójjára meg akkora dobos tortát találtak az asztalra, hogy kisebbszű malomkerekek is beilltek volna. Kitűnő volt minden etel és büszkén dicsérték Tomoryné ügyes gazdaszonyi kezét.

Már vigan ment a borozgatás, mert a finom tortára igen jól csuszott a kitűnő nagykorosi bor. Egymás felől már rég kikérdezősködtek magu-

Felvétel akézdívásárhelyi római katolikus téli földművesiskolába

Az erdélyi római katolikus püspökség Kézdivásárhelyen 1935-ben téli földművesiskolát létesített, amely iskola addigi működésével biznyságot tett arról, hogy gazdasáradalmunk nevelése érdekében hasznos munkát végez. Az iskola 2 évfolyamu és minden évben október 15-én kezdődik. Az elméleti évfolyam után a nyár folyamán minden növendék az iskola gazdaságában és ott-hon végez gyakorlati munkát, úgy hogy azt a tanárok ellenőrzik és szakszerű tanácsokkal irányítják.

Az iskola célja nem a gazdaságtól nevelés, hanem az, hogy az itt végzett ifjak hazatérve szüleik gazdaságába az idők kívánalmainak megfelelően tudjanak gazdálkodni és szellemi felkészültségükkel tudjanak a többi gazdatestvéreiknek is segíteni. Ezt a célt szem előtt tartva az iskolában a gazdasági tantárgyakon kívül, általános művelődési tárgyakat is tanítanak, u. m.: román és magyar nyelvet, számtant, történelmet, vallást, éneket, stb. A tanítás nyelve kivéve a nemzeti tárgyakat magyar, az általános művelődési tárgyakat gimnáziumi tanárok, a gazdasági tárgyakat gazdasági szaktanárok tanítják.

Az iskolának hideg és meleg fürdővel, vize-zetékkel felszerelt, az egészségügy követelményei-nek mindenben megfelelő bennlakása van, ahová 15—20 év közötti növendékek vehetők fel. A tö-vendékek a bennlakásért, kosztjért egy évre össze-zen 3250 leit fizetnek. Tandij nincs, csupán ron-gálásért, szövetkezeti hozzájárulásért és orvosi díjba kell egy évre 400 leit fizessenek. Kinnlakó növendékek egész évre 600 leit fizetnek hozzájárulás címén.

Tekintettel, hogy az első évfolyamra felvehető növendékek létszáma között, felvételre csak azok jelentkezzenek, akik 15-ik évüket betöltötték, hét elemi végeztek és szüleiknek legalább 2 hold földjük van. A felvételi korhatár 30 év. Felvétel-hez csatolni kell a következő okmányokat:

1. Keresztlevél. 2. Anyakönyvi kivonat. 3. Állampolgársági bizonyítvány (a szülőé is jó). 4. Birtok bizonylat 2 hold földről. 5. Iskolai bizonyítvány.

Felvételi jelentkezéseket október 1-ig elfogad-nak, de ajánlatos, a létszámra való tekintettel, az okmányokat mielőbb beküldeni.

Érdeklődők forduljanak az igazgatósághoz. Cim: Scoala rom. cat. de Agricultură de Iarnă Tg.-Săcuiesc jud. Treiscaune.

kat. Mentovich pajzán históriákat mesél, majd Szilágyi fogott hozzá az anekdotázáshoz, mikor valahonnan előkerültek a cigányok is. Alzacsakodva tolokodtak be az ajtón. Teljes banda, még kláriné is volt.

— Ki szól nektek, hogy ide jöjjetek? — kérdezte Tomory.

— Senki sem instálom, csak jöttünk ma ma-gunktól — hajlongott a primás. — Megérezzük mi már előre a mulatozást, mint macska az esőt.

— No akkor telepedjétek oda a sarokba és neki a munkának, amiből megéltek. De úgy ját-szatok, hogy az angyalok is sirjanak, mert itt igazán a templomban vagytok.

A házigazda szavára elhelyezkedett a banda és egy-kettőre rázendítettek.

A poros alföldi homokjában kitűnő borok te-remnek, melytől egy-kettőre felemelkedik a hangulat és a jókedv. Nem is kellett sok idő, csak a cigány játszott el két-három nótát és az egész tanárikar, meg a pesti vendégek egymás-sal versenyt énekelve, nótáztak. Különösen Bal-laginak volt szép bariton hangja, nemhiába kán-torfamiliából származott. És jól udta a nóták szövegét is. Gyulai meg oly ügyesen tercelt hoz-zá, hogy Jókai meg is jegyezte:

— No, ha a tudományotokból nem tudtok majd megélni, én mondom, elmehettek mindket-ten chansonnékeseknek.

Vigan czengett és ürült egyik pohár a másik után, hiszen mindannyian fiatalok voltak még, tele életkedvvel, nevetéssel, tréfával és sok-sok előre kitervezett ábránddal.

A cigány a hallgató nótákból hirtelen csár-dásba csapott át. Mentovich felkurjantva rugta ki maga alól a széket. Kipattant a cigányok elé és ott kezdte rakni a csárdást. Szépen tudta, úgy illegette-billegette magát, mint egy kényes menyecske. Egyezersak odajépett Losonczy elé. Meghajította magát illedelmesen, mintha csak egy háltarem közepén állana:

— Szabad lesz kisasszony egy táncra? Losonczy nevédes mosollyal bólintott rá. Fel-állt. A nagy papírlapot, amivel legyezte magat-

Forster körzetvezetőt Danzig város államfőjévé nyilvánították

Danzigból jelentik: (Reuter.) A danzigi kétfésben csütörtökön váratlan fordulat állott be. Danzigban hivatalos közleményt adtak ki, mely közli, hogy a szabadállamban törvényerejű rendelet jelent meg. Ez a rendelet Forster körzetvezetőt Danzig szabadállam fejévé nyilvánítja.

A Reuter jelentése szerint berlini diplomáciai körökben úgy vélik, hogy Forstert azért nevezték ki Danzig államfőjévé, hogy mint illetékes személyiség tárgyalhasson más államfőkkel, ami nem volt lehetséges, amíg a szabadállam hivatalos vezetője más kézből volt. Hangsúlyozzák, hogy Forster most kérheti Hitler vezértől, hogy vegye védelme alá Danzigot.

A nagy tubus Lei 28.— A kis tubus Lei 18.—

— Tudósításunk folytatása az első oldalról —

Chamberlain miniszterelnök beszéde az angol alsóházban

„A katasztrófa még nem súlyosodott ránk és még remélnünk kell, hogy végeredményben győzni fog a megfontolás és józan ész”

Londonból jelentik: Chamberlain angol miniszterelnök az alsóház csütörtök délutáni ülésén 2 óra 53 perckor kezdte meg beszédét és fejtette ki az angol kormány véleményét a legutóbbi eseményekről.

Lengyelországról szólva hangsúlyozta, hogy lengyel vezetők szilárdan kitartanak abban az elhatározásukban, hogy ellenállanak minden országuk függetlenségé elleni támadásnak, de semmi kihívó tettet nem követnek el. Készen állottak mindig és

készen állanak ma is, hogy az ellentéteket megvitassák a német kormánnyal, ha biztosak lehetnének abban, hogy a tárgyalások, fenyegetések és erőszakos cselekedetek nélkül és annak bizonyos valószínűségével folynak le, hogy egy esetleges megegyezés pontjait a jövőben annak szelleme és szövege szerint tiszteletben tartják. Azonban katonai előkészületek is történtek olyan mértékben, hogy ez az állam most ténylegesen felkészült a háborúra.

— Mivel nyilvánvalóvá vált, hogy súlyos válság közeledik, az angol kormány úgy vélte,

hogy a parlamenttől új nemzetvédelmi intézkedések jóváhagyását kell kérnie.

— Megérkezett a német-szovjet szerződés híre is. Nem akarom eltitkolni, — mondotta Chamberlain, — hogy ez a hír a lehető legkellemetlenebbül lepte meg az angol kormányt. Molotov nemrégiben jelentette ki, hogy az angol-francia-szovjet politikai és katonai egyezmény megkötésének útjában álló nehézségek nem legyőzhetetlenek. A katonai küldöttségek közötti tárgyalások előrehaladtak és a kölcsönös bizalom alapján folytak, amikor becsapott közepükbe az bomba. Ma rendkívül zavaró számunkra, hogy ezek a tárgyalások részünkről teljes bizalommal folytak és ugyanakkor, amikor a szovjet kormány Németországgal titokban szerződésről tárgyalt olyan céllal, amely összeegyeztethetetlen külpolitikájának nekünk mutatott általános célkitűzéseivel.

— Nem akarok véglegesen nyilatkozni erről az eseményről. Felvetődik azonban a kérdés, mi volt a hatása ennek a szerződésnek a nemzetközi helyzetre s az angol-francia politikára. Berlinben a szerződés hírére rendkívül ci-

hallotta a saját szavát sem a hangos kiáltásban. Durcásan ült le:

— Hát nem szép, hogy nem hagytok beszélni — morogta, mire még jobban felcsattant a kacagás.

A cigányok itatása kezdődött, majd újból állt a tánc, peregve, forogva, kurjongatva. Hej, de oda lett volna minden tanári tekintély, ha a nagykőrösi diákok csak egy fél pillanatra is bekukkanthattak volna az ablakon. De azok szerencsére jó magason voltak a falakba vágva, belülről meg vastag keleti függönyök takarták, nehogy a magasan lobogó lámpák fénye kiszűrődjön az utcára. A komoly és a diákszíveket remegtető tanári kar ott mulatozott, táncolt, vigadott oly nekieszkedett hangulattal, mintha sohasem lenne vége a világnak. Egyedül csak Arany János ült csendesen meghuzódva az asztal mellé. Bajuszát sodorindgatta és úgy iszogatót apró kortyokkal a borból. Mosolygó szemmel nézte barátait. Különösen Gyulain csodálkozott erősen. Ilyen jókedvűnek még sohasem látta a mindig hallgatag és csendes embert.

És így folyt a mulatozás a hajnali virradatig!

Mentovich elázva aludt az egyik sarokba húzott nagy bőrfotelben. Ballagi a félbemaradt szónoklatát kezdte ötpercenként újból, de mindig elakadt benne. Jókai a nagyböngőssel folytatott kemény vitát a cigánynép eredetéről, amikor Tompa kijadta a parancsot:

— Elég volt már a mulatsághól korhely társaság, odakint már nemsokára delet kongatnak!

— En nem megyek haza — kiáltott Losonczy.

— Csak most kezdődik az egész.

— Igen az alvás — vágott vissza Tompa.

Félórába került, míg összeszedelőzködtek és elindultak a „lágykeblű” nagykőrösi aszfalton. Az őszi reggeli levegő kellemesen simogatta végig őket, amint Arany János kollégium melletti lakása felé igyekeztek. Itt már szétváltak s nem telt bele egy félóra, a pesti vendégek már versenyt horkoltak a híres-nevezetes nagykőrösi tanári karral a puha párnás ágyakban.

nikus szellemben nagy diplomáciai győzelemtént üdvözölték, mint amely elhárítja a háború veszélyét, amennyiben sem mi, sem Franciaország nem fogjuk teljesíteni kötelezettségeinket Lengyelország irányában.

— Első kötelességem, hogy ezeket a veszedelmes képzelődéseket elhárítsam. Első cselekvésünk az volt, hogy nyilatkozatot tettünk, hogy Lengyelország és a többi államok irányában vállalt kötelezettségeinket változatlanul fenntartjuk. Eddig tett intézkedéseink az előrelátás és védekezés jellegét viselték magukon. Teljes erővel

viisszautasítok minden esetleges olyan állítást, hogy ezek az intézkedéseim fenyegetést jelentenek Németország ellen. Nem fenyegetés az, ha felkészülünk barátaink megsegítésére, az erőszak elleni megvédésre.

— Tekintettel a berlini kormány magatartására, az angol kormány kötelességének vélte a jelen pillanatban, hogy álláspontja tekintetében semmiféle hibás értelmezés lehetőségét ne hagyja fenn.

— Hogy a német kormánynak semmi kétsége ne legyen a dolog felől, Nagybritánia berlini nagykövete utasítást kapott, hogy kérjen kihallgatást a Vezértől és adja át részéről az angol kormány közlését. A cél álláspontunk leszögezése volt. A kancellár válasza újból megerősítette azt a német tételt, hogy Európa keleti része olyan terület, amelyben Németországnak szabad kézzel kell rendelkeznie és ha mi, vagy más kevésbé közvetlenül érdekelt állam úgy döntenének, hogy beavatkoznának ezen a területen történő eseményekbe, a viszályért csak ezekre az államokra hárulna a felelősség.

— A katasztrófa még nem súlyosodott reánk és még remélnünk kell, hogy végeredményben győzni fog a megfontolás és a józan ész. Kijelentéseim bizonyára megegyeznek a francia kormány nézeteivel is, amellyel — mint ismeretes — a legszorosabb kapcsolatban állunk. Annak a rokonszenvnek megnyilvánulása, amelyet a dominiumok mutatnak, a béke ügyéért való fáradhatatlan erőfeszítéseink iránt, magatartásuk arra az esetre, ha erőfeszítéseink nem vezetnének a kívánt eredményre, — hatalmas bátorítást jelentettek számunkra.

— Ha a békés megoldásra irányuló törekvéseink — és az Uristen tudja, hogy minden megtehető, ami csak lehetséges volt, — nem vezetnének sikerre és kénytelenek lennénk olyan harcra, amely szükségszerűen szenvedést és nyomorúságot jelentene az egész emberiségre s amelynek végét senki sem láthatja. Nem egy külföldi állam távoli országának politikai jövőjéért fogunk harcolni, hanem azoknak az elveknél csorbíthatatlan megőrzéséért, amelyekről beszéltem s amelyek szétrombolása a világ népeinek megsemmisítését jelentené.

— Nem tőlünk függ, hogy béke lesz-e, vagy háború. Remélni akarom, hogy azok, akik felelősséggel határoznak ebben a tekintetben, — gondolnak azokra az embermilliókra, akiknek sorsa a cselekvésüktől függ. Ami minket illet, az ország egységesen követ és ebben a kritikus órában hiszem, hogy az egész alsóház egy véleményen van s a mai délutánon úgy mutatkozunk meg a világ előtt, hogy mint

átnyújtotta Tompának:

— Tartsd meg anyukám, ameddig táncolok. Tompa kitűnő mama módjára felelt vissza:

— Eredj leányom, csak vigyázz minden lépésedre.

Ketten kezdtek neki a táncnak és úgy patogtak, hajladoztak, mint egy deli pár.

Jókai is felállt:

— Hát mi télenkedve nézzük, míg mások verejtékezőve küzdenek a tánc mezején?! Gyere Pali táncolj! — szólt rá Gyulaira. — Te leszel a kiaszszony.

Gyulai sem kérette magát, hanem 5 is táncra perdült, míg Szász Károly a házigazdával fogózkodott össze. Ugy rakták szívesen, leikesen, arózáva, forogva, csordulók jókedvvel.

— Most kezdődik a ball! — kiáltott Jókai és „táncosnót” cserélt Mentovichal.

Tompa még csak az asztalnál ült Arany János mellett, de már ő sem bírt úgy maradni a széken. Felugrott és őseze-viesza csókoit mindenkire, aki elébe akadt.

— Aranyosak vagytok gyerekek, arany saki! — kiáltott. — Eljen a nagykőrösi tanári kar!

Erre persze újra inni kellett. Fenékgig ürültek a poharak a híres-nevezetes tanári kar tiszteletére.

Ballagi dikcióra készült. Torkát köszörülte.

— Kedves barátaim és vigadozó bajtársaim! — kezdte. — Szeretném nektek ebben a pillanatban mind kiönteni a lábaitokhoz azt a bensőmben összegyűlt sok-sok, őszinte szívből fakadó, lelkes és fenséges, de ugyanakkor megfoghatatlanul mély...

Jókai közbekiáltott:

— Tanár ur, kerüljük a pongyola stílust!

Ballagi folytatta:

— Tehát csak tömören. Mi pestiek csak most látjuk, hogy igenis erre az igazi vendégszerető barátsággra voltunk mi oly tikkasztóan szomjasak...

— Szomjas a banda is instálom — szólt közbe a sarokból az egyik cigány, mire farengető kacagás tört ki az egész társaságból.

Ballagi folytatni akarta szónoklatát, de nem

egységes nemzet gondolkozunk és ha kell, tudunk egységesen is cselekedni.

Az angol parlament egyhangu tapsviharral kísérte Chamberlain beszédét. A beszéd 30 percig tartott. A miniszterelnök hangja kezdetben szilárd nyugodtságú volt, azután azonban erősebb és olyan meleg hangzásúvá vált, amelytől ritkán hallottak Chamberlaintól.

Londonból jelentik: Az alsóház harmadszori olvasásában, módosítás nélkül elfogadta a rendkívüli felhatalmazásról szóló törvényjavaslatot, majd a miniszterelnök indítványára augusztus 31-ig elnapolták az ülést.

A kormány tagjai péntek délután minisztertanácsra ülnek össze.

Chamberlain beszédének hatása a németeknél és a lengyeleknél

Berlinből jelentik: A *Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz* Chamberlain beszédével kapcsolatban a többi között a következőket írja:

— Ha Chamberlain a versaillesi parancsot nemzetközi törvénynek nevezi és annak fenntartását a bizalom ügyének mondja, akkor nem várhatja, hogy Németország és sok más nép osztozzék felfogásában. Németország sohasem felejtí el, mint akarták túlhatalommal térdre kényszeríteni és mint akarták örök időkre uralkodni felette. Németország jól ismeri az angol államférfiak elveit és miután Anglia leg-

utóbb a fenyegetés elemeit vitte bele a danzigi kérdésbe, abban a hitben, hogy mindenki követni fogja őt ezen az úton, most láthatja politikájának szomorú következményeit.

Varsóból jelentik: Chamberlain beszéde lengyel politikai körökben nagy megnyugvást keltett. Főleg azokat a kijelentéseket emelik ki, amelyek Anglia és Lengyelország békeszeretéről szóltak.

Forster államfővé nyilvánítását illetően lengyel körökben hangoztatják, hogy Lengyelország sohasem járul hozzá Danzignak a Birodalomhoz való csatlakozásához, bármilyen formában történjék is az. Danzignak — úgymond — a lengyel állam vámtárai között kell maradnia. Lengyelország danzigi jogait nem vehetik alá semmiféle lívülről jövő ellenőrzésnek. A danzigi lengyeleknek éppen olyan jogokat kell élvezniük, mint a német többségnek.

Az olaszok szerint Chamberlain beszéde végleges szakadást okoz

Rómából jelentik (Stefani): Politikai körökben az a vélemény alakult ki, hogy Chamberlain beszéde végleges szakadást idézett elő az európai válságban. Hasonlóképpen vélekedik az olasz sajtó is. A *Giornale d'Italia* azt írja, hogy így azok a remények is összeomlottak, amelyeket eddig ném tudtak feladni a békés államcsoportok.

Ribbentrop hazautazása Moszkvából és jelentéstétele Hitler birodalmi vezérnél

Moszkvából való elutazása előtt nyilatkozott a sajtónak az új szerződés jelentőségéről

Moszkvából jelentik (Német Távirati Iroda): Ribbentrop német külügyminiszter a szerződés aláírása után nyilatkozott a külföldi lapok tudósítói előtt. A következőket mondotta:

— Németország és Oroszország helyzete a múltban mindig rossz volt, amikor ellenségként állottak egymással szemben és mindig jó volt akkor, amikor barátok voltak. A tegnapi nap fontos időpont a két nép sorsára. A vezér és Sztalin a barátság mellett döntöttek. Az a megnevezés és tanácskozási szerződés, amelyet Molotov úrral aláírtunk, az az állandó és megdönthetetlen alap, amelyen a két nép tovább fog építeni. Megkísérelték, hogy beke-

rítsék Németországot és Oroszországot s éppen ebből a bekerítésből született meg a német-orosz szerződés.

Arra a kérdésre, hogy milyen hatást vár a szerződéstől Japán irányában, így válaszolt: „Meg vagyok győződve, hogy a szerződésnek jó hatása lesz az orosz-japán kapcsolatokra, éppen úgy, mint a német-japán barátságra.

Berlinből jelentik (NTI): Ribbentrop külügyminiszter csütörtök este a tempelhofi repülőterre megérkezett. Azonnal jelentéstételre ment a birodalmi palotába, hová időközben Hitler vezér is megérkezett Berchtesgadenből.

Német állítások és lengyel cáfolatok a Danzig körüli állapotokról

Lengyel hadsereg Danzig határain

Berlinből jelentik: A birodalmi rádióközpont híre szerint a lengyelek csütörtökön délelőtt lezárták a zopoti szakaszon a lengyel-danzigi határt s megszakították a távbeszélő forgalmat Ddnyia és Danzig között. A danzigi angol kolónia és a kikötőben horgonyzó angol hajók csütörtökön elhagyták a szabadvárost.

Csütörtökön reggel félkilencor lengyel részről tüzeltek egy háromszáz méter magasságban szálló danzigi sportrepülőgépre, amelynek sikerült Zopot fölött, Danzig irányában elmenekülnie. Zopot főutcáján több ház ablakait betörték a lövések és az utcán lengyel lövedékek repeszdarabjai láthatók.

A Deutschlandsender híradása szerint két lengyel hadosztály vonult fel Danzig város határára és közvetlen fenyegetés alatt tartja a városállamot.

Varsóból jelentik: A Lengyel Távirati Iroda azzal a hírrel szemben, mely szerint a lengyel-danzigi határon lezárták a kocsiközlekedést, megállapítja, hogy a közlés teljesen alaptalan. A gdyniai városi gépkocsi társaság, mely

Gdynia, Zopot és Danzig között bonyolítja le a forgalmat, egy pillanatra sem szüntette be a kocsik járatát. Ami a távbeszélő összeköttetés megszakadását illeti, az csütörtök délelőtt 9 és déli 1 óra között valóban megszakadt, de nem lengyel, hanem danzigi részről. Az összekötés

Kormányválság Japánban a német-orosz szerződés miatt

Tokióból jelentik: A Domei iroda jelentése szerint Berlin és Moszkva megegyezése tárgyalanná teszi a komintern-ellenes szerződés megerősítésére vonatkozó konkrét intézkedéseket.

Jól értesült körökben elkerülhetetlennek tartják Itagaki hadügyminiszter lemondását. Valószínű, hogy az egész japán kormány lemond.

Tokióból jelentik: A Domei hírszolgálati iroda jelentése szerint Hiranuma miniszterelnök a belső politikai élet újjaalakítására törekszik, hogy szembenézhesen a nemzetközi eseményekkel. Hiranuma csütörtökön tájékoztatta a kormány tagjait arról, hogy a német kormány Ribbentrop moszkvai utazása előtt közölte Osima berlini japán nagykövettel Németországnak azt a szándékát, hogy a fennforogó körülmények miatt szerződést köt Oroszor-

tés délután ismét helyreállt.

Danzigból jelentik (Lengyel Távirati Iroda): Danzigban az a hír terjedt el, hogy lengyel parti ütegek lelőttek egy német bombavető repülőgépet. Illetékes lengyel körökben ezzel kapcsolatban kijelentették, hogy erről semmit sem tudnak. Hasonlóképpen cáfolják lengyel illetékes forrásból, hogy a lengyel-danzigi határt lezárták, vagy a Danzig-Keletporoszország közötti határt megnyitották volna.

Varsóból jelentik: A Lengyel Távirati Iroda megállapítja, hogy az a danzigi hír, mely szerint lengyel részről Danzig ellen támadásra készülnek, nem felel meg a valóságnak.

A német ujságírók eltávoztak Varsóból

Varsóból jelentik: Az utolsó német ujságíró csütörtök este elutazott Varsóból.

Beck külügyminiszter tárgyalásai az angol, francia és orosz nagykövetelekkel

Varsóból jelentik: Beck lengyel külügyminiszter csütörtök délelőtt fogadta az angol és a francia nagykövetet, délután felkereste az angol nagykövetet, majd fogadta az orosz nagykövetet.

Daladier is rádió beszédet mond

Párizsból jelentik: Daladier francia miniszterelnök péntek este rádióbeszédet mond. A beszéd időpontja még nincs megállapítva.

Párizsból jelentik (Havas): A francia kormány felszólította azokat a személyeket, akik nélkülözhetők, hogy használják ki az alkalmat, míg nem korlátozzák a vasuti utazást. Ugy lát-szik, a francia hatóságok már is ki akarják üríteni Párizst. A munkaügyi miniszter minden hadiipari vállalat munkásainak a katonai szolgálat alól való fölmentését kérte.

Párizsból jelentik (Havas-ügynökség): A miniszterelnök felszólította a nemzetvédelmi anyagokat gyártó vállalatokat, hogy alkalmazottaiknak szabadságot adni nem szabad és a szabadságon levőket be kell hívni.

Hazahívták a Németországban tartózkodó angolokat. Az Angolországban lakó németek nem kaptak ilyen hazahívást

Berlinből jelentik a Német Távirati Iroda: A németországi konzuli hatóságok Londonból rendeletet kaptak, hogy javasolják az összes Németországban letelepedett angoloknak, utazzanak vissza Angliába.

Londonból jelentik (Reuter-Iroda): A londoni német nagykövetség tisztviselői kijelentették, hogy a német birodalmi kormány nem szólította fel az Angliában tartózkodó német állampolgárokat Anglia elhagyására. Nem volt szó a német követség személyzetének visszahívásáról sem.

Szovjet javaslat Japánnak a vitás határkérdés békés elintézésére

Összehívták a szovjet parlamentjét

Tokióból jelentik: A Kokumin Sinbun jelentése szerint Molotov szovjet külügyi népbiztos javaslatot tett Togo moszkvai japán nagykövetnek a vitás határkérdések békés elintézésére.

Moszkvából jelentik: (Szovjet Távirati Iroda.) A legfelsőbb szovjet tanácsot, mely a szovjet parlamentnek felel meg, augusztus 28-ára összehívták.

Bognár Cecill:

PSZICHOLOGIA

A modern lélektan minden kérdésére biztos és határozott választ ad ebben a könyvben a tudós szerző

Ara 242 lei és portó.

Józseffalváért

A millió felé...

Ez a legmegnyugtatóbb felelet, amit Józseffalvai testvéreinknek adhatunk. Ne féljete! Az építkezések nem fog megakadni. Nem hagy benéteket cserben a testvéri szeretet! A szegények apró filléreiből és a gazdagok nagyobb adományai-ból ime: ilyen hatalmas összeg kerekedett. A „Magyar Lapok“ kétszeres örömmel jelenti ezt a józseffalvaiaknak. A „Magyar Lapok“ segítségére hívó szavait meghallották Erdélyben mindenütt. Felfigyeltek reá nagy és kis városaink, felfigyelt reá minden kis falu, még a legelhagyottabb helyeken is. Lapunk hasábjain keresztül még a messzi idgenbe, Rómába szakadt véreink is esatlakozhattak a szeretet nagy hadjárathoz.

Gyűjtő iverken nem szerepelnek nagy tétélek. Annál több rajtuk azonban a név. Olvasóink táborának a megmozdulása a szeretet hadsere-gének a felvonulása. Ezt is megüzenjük a józseffalvaiaknak, mert számukra bátorító tudat lesz az, hogy az egész magyarság egy emberként áll a hátuk mögött.

A gyulafehérvári egyházménye területéről már eddig is érkeztek adományok. Ezeket érkezésük sorrendjében nyugtattuk. Az egyházményei főhatóság azonban egységes megmozdulásban csoportosította a Márton Aron megyéspüspök főpásztori felhívására általánosan megindult gyűjtéseket és most hivatalos átirattal küldte be szerkesztőségünkhöz nyugtázás végett. A hivatalos átiratot a következőkben közöljük:

D. a. J. Kr.!

1719—1939. szám.

Magyar Lapok T. Szerkesztőségének

Oradea.

A józseffalvai tüzkárosultak javára egyházmegyénkben befolyt pénzádományok kimutatását mellékelve, kérjük sziveskedjék a Magyar Lapokban közzétenni. Megküldjük a részletes kimutatásokat is, mert egyesek óhajtják névszerint is az elismerést.

Később beérkező kimutatásokat folytatilagosan közöljük.

Szives üdvözléssel

Gyulafehérvár, 1939. augusztus 22.

SÁNDOR IMRE,
általános helytartó.

Néhány rövid sor, hivatalos hangnem és mi mégis melegsünk a belőle kiáradó szeretet-tűz mellett! Benne van a megyés Főpásztor, az egész egyházmegye önzetlen munkája, amely csak egyet akar és csak egyet tart szem előtt: azt, hogy Józseffalva ujjaépüljön a testvéri szeretet jegyében.

Tegnap számunkban bánáti gyűjtéseket közöltünk. A bánáti német testvérek nem akarnak, mert nem tudnak kimaradni a szeretet általános offenzívájából. Tudják azt, hogy a bukovinai Józseffalván legelőször a közeli német falvak testvéreinek segített. Tudják azt, hogy a sorsközösség egymás megsegítésének melegágya. Azért a testvéri szeretet nagy győzelmeinek könyveljük el a bánáti német testvérek adományait.

Mai számunkban a gyulafehérvári egyházmegye általános kimutatását közöljük.

Eddig befolyt adományok: . . . 651.825

Augusztus 25-én a következő adományokról érkeztek újabb jelentések:

Központi papság	32.915
Gyulafehérvár	6.782
Borbánd	125
Szászsebes	500
Tóvis	289
Zalatna	160
Abrudbánya	300
Aranyosbánya	160
Kőrösbánya	893
Brád és Kristyor	270
Verepatak	167
Barót	500
Sepsibüksád	150
Ilyefalva	175
Miklósvár	300
Türkös	4.327
Sepsiköröspatak	3.825
Szentágota	150
Vizakna	40
Alsóporumbák	120
Nagyseben belváros	1.133
Nagyseben külváros	710
Csikmenasz	462

Csikszentgyörgy	192
Kozmás	567
Lázárfalva	110
Csikszentlélek	770
Csikmindszent	1.500
Nagykászon	3.399
Ujtusnád	772
Csikoscsó	250
Csikdeine	3.500
Szépviz	5.460
Csikmadaras	450
Csikszereda	3.560
Csikszenttamás	6.453
Csiktaplocza	4.738
Bólya	174
Kiskapus	500
Erzsébetváros	1.500
Sárpatak	150
Kilyénfalva	2.207
Ditró	500
Ditró-Hodos	1.887
Gyergyószentmiklós	2.285
Gyergyóalfalu	3.200
Gödemszterháza	183
Tekerőpatak	3.350
Aninosza	148
Puzstakalán és Sztrigyészentgyörgy (520 + 2980) =	3.500
Csernakeresztur	130
Kudzsir	4.300
Vajdahunyad	1.500
Marosillye	200
Lupény	260
Szászváros	102
Petrozsény	458
Piskittelep	1.615
Vulkán	377
Futásfalva	600
Bereczk	530
Alócsernáton	50
Nyújtód	176
Kézdimartonos	1.178
Ozsdola	170
Kézdizsentlélek	350
Kézdívásárhely	1.220
Kézdisárfalva	273
Torja	220
Kisbács	900
Bonczhida	650
Katona	260

Kolozsvár Monostor	452
Magyarszarvaskend	165
Szászfenes	1.450
Csákigorbó	576
Györgyfalva	611
Mócs	1.150
Egrestő	971
Bordos	183
Szentdemeter	50
Radnót	1.000
Hoeszuaszó	80
Székelyvécze	2.150
Mezőkerked	400
Mikháza	920
Nyárádremete	3.100
Görgényüvegcsür	350
Görgényszentimre	306
Székelyhodos	118
Marosjára	125
Ehed	1.100
Jobbhagyfalva	300
Nyárádköszvényes	1.062
Szászrégen	1.150
Jobbhagytelke	1.224
Marosvásárhely	2.500
Teke	1.200
Beszterce	2.500
Kapnikbánya	300
Csicsókeresztur	3.000
Szamosujvár	465
Naesód	300
Apanagyfalva	1.207
Désakna	1.300
Szék	100
Magyarláros	600
Vicze	1.000
Aranyosgyéres	941
Alsójára	125
Marosludas	4.744
Marosujvár	3.000
Torda	2.748
Szentlélek	1.780
Fenyéd	100
Kadicsfalva	265
Kápolnásfalva	100
Korond	6.940
Karácsonyfalva	216
Oroszhegy	2.300
Székelykeresztur	180
Farkaslaka	1.600
Nyikómalomfalva	430
Székelypálfalva	67
Székelyzentkirály	2.060
Szováta	500
Küküllőkeményfalva	850
Szentegyházsfalu	2.000
Zetelaka	1.230

Összesen: 838.573

Hatmillió leies állami támogatással fejlesztik a gyilkostói haltenyészetet

Cornateanu földmivelésügyi miniszter a Székelyföldön

Csikszereda. Saját tud. A napokban székelyföldi tanulmányutra indult Cornateanu földmivelésügyi miniszter. Első útja Gyergyószentmiklóstra vezet, ahonnan kíséretével a Gyilkostó megtekintésére rándult ki. A tó és vidékének megtekintése után a miniszter az egyik villában töltötte az éjszákát, majd kora reggel gépkocsin végigjárta Domuk, Békásszoros és Békás községeket. Mindenütt nagy szakértelemmel tanulmányozta a román községek lakosainak gazdasági helyzetét. A községek meglátogatása után ismét a Gyilkostóhoz vitette magát a miniszter. Itt megtekintette a páratlan haltenyészetet, mely különösen pisztrángtenyészetre van legmodernebbül berendezve. Többtermelés foko-

zására elhatározta a miniszter, hogy újabb nagyszabású berendezéssel,

hatmillió költséggel a haltenyészetet az ország legelső ilyen természetű intézményévé építi ki.

A berendezések létesítését már a közel jövőben megkezdik. A miniszter a Gyilkostótól Csikszeredára indult, hol a vármegye elnöke Drimba József alezredes-megye főnök fogadta. Cornateanu miniszter itt is behatóan tanulmányozta a gazdasági szervezeteket és legnagyobb elismerését fejezte ki. Csikszeredáról a miniszter Tushádfürdőn át Háromszék megyébe utazott.

ŐSZI LIPCSEI VÁSÁR 1939.

Megnyílik: augusztus 27-én

Bármilyen felvilágosítást nyújt a

LEIPZIGER MESSAMT
Leipzig, Deut. chland

60%-os utazási
kedvezmény a német vas-
utakon.

vagy a vásár tiszteletbeli képviselői: Eugen v. Angerbauer Timișoara, I. Str. Gen. Praporgescu 2
Tel. 25-35 és Ludwig Schuster eredei, német konzul Oradea, Str. M. Luga 1. Tel. 21-35.

Elsodort család a külvárosban

Ahol távoli emlék a meleg étel

Nagyvárad. Saját tud. Uj telepen lakom, amelynek takaros kispolgári házaihoz már a külváros esatlakozik. És megrázó jeleneteket látok, komor izavart hallok. Bepillantást engednek ezek egy társadalmi réteg életébe, amely a legszegényebb...

Ime egy jelenet s néhány szó a mélyből. Nyolcéves fiucska szöke, szurtos, egyéves leánygyermeket fogva kézen ácsorog lakásom előtt.

— Hogy hívnak, fiam? — kérdezem.
Szép, *szöke* neve van. Amilyet jól esne halni mindenkinél, aki a *szöke* életben valamire viszi. A vezető személyiségeknél, az értelmiségiekénél, a jobb iparosnál és a tehetős polgárnál. Amilyet jól esne látni a belváros nagy és kis üzleteinek cégtábláin a Schlésingerek, a Goldenbergerek helyén. Harsányi József. Szakadt kis nadrág, foltoz barna ing öltözteti a szép név hordozóját.

— Ez a kisleány a testvéred?
— Igen. Hatan vagyunk. Öt fiu és ez a kisleány.

Ezek mind Harsányiak. Rongyosak és maszatosak s ványadt képükről, bunkós térdükről leri, hogy éhesek.

— Mi az apátok?
— Szénnel dolgozik.
— Mennyit keres?
— Két-háromszáz leit egy héten. Minden szombaton kapja a pénzt. De amit keres, mind megissza.

Megdöbentő a nyolcéves gyereknel ez a biztos értesültség, ez a leplezés nélkül gyors, majdnem derűs ítélet.

— Hát akkor miből éltek?
— Abból, amit anyám keres.
— S ő hol dolgozik?
— Jár csomagokat hordani a piacra. Keres tizenöt, kilenc, hat leit egy nap. Mikor hogy.

Ebből él tehát a család. El tudja képzelni polgári életszínvonalhoz szokott ember, hogyan? Mikor hivatalos megállapítás szerint, úgy tudom, havi hétszáz lei a létminimum. Mert azt is nehéz elgondolni, hogyan készül el ebből a hétszáz leiből a család költségvetése. Hol van ettől a napi tizenöt, kilenc, hat lei, ahogy a nyolcéves Harsányi Józsi az ő megélhetési alapjuktat megjelölte?

— Mit ettetek ma?
— Csak dinnyét.
— Ebédre? Reggedire?

Néz. A háromszori étkezés napi beosztása nyilván ismeretlen fogalom előttük. Akkor esznek, amikor éppen van mit. Amikor az anya a piaci áruhordozással keresett tizenöt, kilenc, hat leiből azonnali bevásárol és hazahozza, amit venni tudott. Ma dinnyét vett, bizonyára törött, vagy ami meglekélés után az árus nyakán maradt, mint élvezhetetlen. Azt ette a nyolcéves fiu s az utána következő kis Harsányi fiuk mind s azt ette a legkisebb, az egyéves, aranyzöke leánya, akinek anygalarca most is fülig, homlokáig maszatos a dinyne-ebédétől.

— Hát tegnap mit ettetek?
— Kenyeret.
Kiszalad a számból a balga kérdés:
— Egész nap?
Mintha bizony nem a hetedik mennyország volna a nyomor e mély fokán, ha kenyeret lehet enni egész nap.

— Csak reggel, — hangzik a kisfiú válasza, amit egyben rendreutasításnak is érzek a meg gondolatlan kérdésért. — Csak reggel; mert tovább nem vót...

Ezt meg kell érteni. Tegnap reggel kenyeret evett a család. Azután semmit se máig. És ma dinnyével éltek, s holnapig ezzel kell megenniük, ha ugyan akkor tud kenyeret hozni az anyjuk. S mennyit hozhat? Tizenöt lei a legmagasabb keresete. Legfeljebb két kilót tehát. Nyolc embernek.

— És tegnapelött?
Gondolkozik.
— Akkor is kenyér vót.
— És sohasem főz anyád?

Rázza a fejét. De aztán eszébe jut. Egy távolabbí multból felvillan előtte egy-egy melegétel emléke. És mindjárt mondja is:
— Néha főz sós krumplit.

Olyan éretten beszél ez a gyerek, úgy átfogja kis értelme az egész háztartást, a család napi gondjait s oly határozottak, majdnem bölcsék és mindenek fölött őszinték a megállapításai, hogy meglepi az embert. De tovább kérdezem.
— És sohasem főz mást az anyád? Ünnekor,

vagy ha mégis több pénz kerül a házhoz.

Erre is magvan a gyors válasza.

— Az anyám néha, szombat este, mikor részegen elalszik az apám, kilopja a zsebéből a megmarad pénzt. S akkor vasárnap főz húslevest...

Ilyen hát egy *szöke* munkás-család élete, Várad külvárosában. És ebből nincs kibontakozás. Az apa minden szombat este meg fogja inni, el fogja dorbézolni heti keresetét, az anya nem viszi tovább annál, hogy zöldséges kosarakat cipel a piacról, mert annyira lerongyolódik, oly kevésbé bizmatkeltő a külseje, hogy mosónőnek se bír ajánlkozni, amivel tűrhetően meg lehetne keresni a mindennapit.

És az öt Harsányi fiú így nő fel, ezekkel a

Műselyem, robbanóanyag, ujságpapír, kolbászhéj — fából

Amíg a fenyőtáborból — kolbászhej lesz

Berlin, augusztus hó.

„Németországban ma évente 200 millió méter műbelet készítenek” — olvassuk a híradást „a természetes állati bél nem elegendő a hatalmas kolbász- és felvágottfogyasztás fedezésére”. Eddig bizony eszünkbe sem jutott, hogy a finom kenőmájus vagy a szafaládé élvezete közben északi országok őserdőinek is köszönetet mondjunk, amiért gondoskodtak rólunk. Már pedig

a műbél nem készülhet erdők nélkül.

Az újkor technika az emberek együttműködésének bámulatos példáit mutatja. Gondoljunk csak végig ezt az aránylag egyszerű esetet. Szévit az északi szél a sűrű finnországi fenyők koronája között. Erőteljes szöke legények döntik le a sudár törzseket egymás után. A hegy oldaláról nemokára a völgybe kerül a száfa. Vadregényes hegyi folyónak kanyargós völgyét nézik végig a fenyőtörzsek az usztatás közben, azután szorongva várják, mikor kerül rájuk a sor, nyoszörgó hangot adnak a fűrésztől könyörtelen kése alatt. Az erdő büszke törzsei egyre apróbb darabkákká válnak. Fűrészek, aprítógépek egész során jutnak keresztül, talán közben egyik országból a másikba utaznak, átélnek a határátlépés, elvámolás, kereskedelmi szerződés minden csínját-bínját. Így kerül azután a „nyersanyag” a cellulózgyárba.

Szegény fenyőfa még mindig nem tudja, műselyem képében egy szép hölgy testét fogja-e díszíteni, titáni erejű robbanóanyaggá dolgozzák-e fel, avagy tán éppen ennek az ujságlapnak a papírja készül-e majd belőle! A mi eszünkben egy negyedik eshetőség vár rá. Különleges gépekbe kerül. Eleinte azt hihetné, műselyem készül belőle, ugyanugy dolgozzák fel, később azonban kiderül, hogy nem fonallá keskenyítik, hanem lehelletvékony lapok alakulnak belőle. A végnélküli szalagokat elmés szerkezetű gépezet csövé fogja össze, zselatinoldattal egymáshoz tapasztja a széléket. Ma már olyan gép is van, amelyik „varratnélküli”, azaz ragasztás nélküli műbeletet készít. Utókezelésre is szüksége van a mesterséges bélnek, hig formalinoldatba mártják, hogy vízálló és főzést kibíró legyen. Emberi kéz nem kell hozzányuljon, egyik gépből a másikba kerül és

szempillantás alatt kialakul az alakatlan cellulózéből a különféle méretű és alakú műbél,

még arról is gondoskodik a szerkezet, hogy a természetes bél jólismert görbületéhez hasonlóan a műbél ugyancsak csavarodott legyen. Öreg sertés koma bizonyosan meg lenne hatva, ha tudná, hogy még a beleinek hajlását is utánozzák a mindenre éhes kétlábuak!

Most már kész volna a megszólalásig hű mesterséges bél, a baj csak az, hogy a külső felülete nagyon fényes, felülről meg könnyen el-

tapasztalatokkal. Ezeknek a nélkülözéseknél az örökké kísértő képeivel. A tehetetlen kinlódás, a rettentő nyomor emlékeivel. És tanulságokkal, amelyeket ma még tisztán lát a nyolc éves Harsányi Józsi, de amelyek hamarabb el fognak mosódni benne, mint a vigasztalan gyermekkor emlékei. Mi lesz belőlük? Alig kétséges. Ha valaki hónuk alá nem nyul, ha valamely társadalmi szervezet észre nem veszi, ha egy környezet-tanulmányra induló társadalmvédő ügybuzgalma vagy a jótékonyág egy mecenási kézmozdulata ki nem rántja és egyenesbe nem igazítja az öt Harsányi fiút, el lehet képzelni, hogy szép *szöke* nevűk valaha iparos cégtáblára, vagy kereskedő cégére kerül?

És nem elszigetelt jelenség a Harsányi család helyzete. Se szeri se száma az öt Harsányi fiu sors-testvéreinek, akik kint rajzanak ványadtan és maszatosan a kültekken és akiből sohase lesz semmi, ha valami nagy szervező akarát, valami nagy társadalmi lelkiismeret meg nem könyörül rájuk és ki nem kaparja csúf kis életüket, szép *szöke* nevüket a külvárosi nyomor sorából.

(j. b.)

válk a beléje töltött anyagtól. Ezen egy segítenek, hogy belül vékony zselatinréteggel vonják be s ez összetapasztja a töltelék a műanyaggal. A külső felületet pedig úgy kezelik, hogy szárítás közben összeszorodjék, akárcsak a finoman füstölt, természetes állati bél. Hir szerint még a szakemberek is alig tudják az így készült műbelet megkülönböztetni az állati béltől. A kész műbélnek még a szilárdságát is kipróbálják. Jöminőségű műbélnek közepes méret esetében (55—60 milliméter átmérőjű) ki kell bírnia egy 2,5 méteres vízoszlop nyomását!

Egykori fenyőtáborok most aligha ismernének reá az erdőben maradt társai. Sudár törzseiből végtelen hoeszuságu, vékonyka csövek lettek, az emberi tudás kényeztetette, hogy növény létére megpróbálja utánozni az állatok beleit. Az utánzásnak azonban még nincs vége. A műbél most a hentesüzemekbe kerül, különböző töltelék nyomnak bele és néhány óra múlva ott díszlik a tükörfényes kirakathal. Városi lakos lett a távoli őserdő tagjából, éltető fanedrek heiyett izletes hústöltelék duzzad benne. Hogy a fenyőtábornak tetszik-e ez az átalakulás, azt próbálják tán tőlük megkérdeni!

—ly.

Az okirathamisítások megelőzése

Budapestről jelentik: Szabadalmi bíróságunkhoz érdekes találmányu bejelentés érkezett Párizsból: dr. Ujváry Dezső, a párizsi magyar követtség titkára közli benne, hogy új eljárást talált fel okiratok, értéket képviselő lapok, füzetek, vagy könyvek meghamisításának megállítására. A találmány lényege az, hogy megakadályozza, azaz lehetetlenné tegye, hogy a régebbi írásjelek eltüntetésé után a kimosott adatokat hamissal pótolják, vagy kiegészítsék. Ezek a hamisítások ugyanis a vegyészeti gyakorlati tökéletesedésé folytán szinte észrevétlenül alkalmazhatók és csak laboratóriumi vizsgálattal fedezhetők fel. Verjük szemben a halvány alapnyomás sem használnál, amelyet — mint az útleveleknél is — az okiratok papírjára alkalmaznak. Ujváry Dezső eljárása a hamisítást aránylag egyszerű, gyorsan meglátható, biztos ellenőrzéssel leplezi le és ez eljárás még élénk iratforgalom mellett is bármely üzembem szabavavehető üzembeszteség és minden különösebb segédeszköz nélkül alkalmazható. A találmány ugyanis az ellenőrző lyukasztatáson alapszik, amelyeket eddig csak a csekkeken alkalmaztak, úgy hogy a csekkeket a rajta szereplő összes számjegyeknek megfelelően kihyukasztották. Ujváry Dezső találmánya ezt a gondolatot fejleszti tovább, azonkívül általánosítja és egyszerűsíti is, úgy hogy ez minden okirattal kapcsolatban közönséges lyukasztóval is alkalmazható.

CRONIN

világhírű munkái:

Réztábla a kapualatt füzve 185 lei
kötve 238 "
Ezt látják a csillagok füzve 314 "
A kalapkirály I. II. kötve 324 "

DANTE KIADÁS

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, II. Károly király-út 5. sz.

ELŐFIZETESI ÁRAK: Belföldön: Egész évre 900, félévre 450
negyedévre 225, egy óra 75 lei.
Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037
Telefon: 12-27.

Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza.

Időjárás

A bucaresti időjárás-kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Kissé élénkebb északkeleti, északi szél, helyenként eső, zivatar, a hőmérséklet kissé csökken.

ORVOSI HIR. Dr. Konrád Béla, Nagyvárad, Alexandrii-utca 6. hazaérkezett és újra rendel.

TEPLOMSZENTELES SZALÁRDON. A szalárdi új Szent Antal-templomát vasárnap, 27-én reggel fél 10 órakor fogja Fiedler István megyéspüspök felszentelni. Ebből az alkalomból az autóbussz-társaság külön autóbusszt indít Szalárdra. Indulás reggel 7 óra 30 perckor a nagyvárad-i Piata Unirii-n levő autóbussz-állomásról. Szalárdról délután 5 órakor indul vissza Nagyváradra.

TATARU CORIOLAN HELYTARTÓ LÁTOGATÁSA NAGYVÁRADON ÉS NAGYBÁNYÁN. Nagyvárad. Saját tud. Tataru Coriolan dr., a Szamos tartomány királyi helytartója esütörtök délután Nagyváradon tartózkodik, ahol a gör. kat. püspökség vendége. A királyi helytartó a mai nap folyamán Georgescu ezredes-megyeifőnök társaságában felülvizsgáló körutat tesz a megyében.

Nagybánya. Saját tud. Dr. Tataru Coriolan királyi helytartó kabinetigazgatója értesítette Nagybánya város vezetését, hogy a királyi helytartó a napokban hivatalos látogatásra Nagybányára érkezik. A királyi helytartó, a kiszivárgott hírek szerint, azért utazik Nagybányára, hogy a most készülő városfejlesztési tervek ügyében a helyszínen utasításokat adjon.

Közül négyszáz zarándok kereste fel Jugoszláviából a máriaradnai kegyhelyet. Temesvár. Saját tud. Csütörtökön reggel háromszázhatvenöt zarándok érkezett Jugoszláviából a temesvári főpályaudvarra. A zarándokok Versec felől érkeztek Endresz Jakab verseci eszperesplébános vezetésével és Máriaradnára zarándolónak. Néhány órai tartózkodás után továbbutaztak Máriaradnára.

PACHA PÜSPÖK MÁRIARADNÁN. Temesvár. Saját tud. Pacha Ágoston dr. megyéspüspök Máriaradnára utazott a magyar nyelvű papi lelki-gyakorlatok ünnepélyes befejezésére.

ELHALASZTOTTÁK A NAGYVÁRADAI NEMZETI LOVASVERSENYEKET. Illetékes helyről közlik, hogy az augusztus 26 és 27-re kitűzött nemzeti lovasversenyeket bizonytalan időre elhalasztották. A versenyek időpontját a rendezőség a hírlapok útján és falragaszokon fogja annakidején közzétenni.

Agyonverte a veje. Temesvár. Saját tud. Volk János bogárosi 69 éves gazdálkodó sérülésekből származó vérmérgezésbe meghalt. A hatóság megállapította, hogy a vejével összeshalmozott, aki az öreg embert úgy megverte, hogy belehalt. A felháborító ügyben az ügyészség elrendelte a vizsgálatot és Volk János holttestének felboncolását.

Nagy tűz egy ókirályságbeli községben. Bucurestiből jelentik: A Diosti község közepén épülő mintaközségben szerdán tűz ütött ki. Elégett egy áruraktár, amelyben 600 ezer lei értékű épületanyag volt felhalmozva, ami szintén a tárgyak martalékává vált. Ismeretes, hogy a múlt évben Diosti községet teljesen elpusztította a tüzvész.

KOLOSTORT ÉPITENEK GYERGYÓ-BÉKÁSON MÁRIA KIRÁLYNÉ EMLÉKÉRE. Csíkszereda. Saját tud. Amint ismeretes, mozgalom indult abból a célból, hogy az elhunyt nagy királynénak, Ofelsége édesanyjának emlékére Gyergyóbékáson kolostort építsenek. Az adakozás megindult. D. Mocornija bucaresti nagyvállalkozó ötvenezer leiel nyitotta meg a gyűjtést, mely összeget a nagyvállalkozó Calinescu miniszterelnöknek küldött meg további eljárásra.

Egyre nagyobb idegenforgalmat vonzanak Csík megye csodaszép természeti kincsei. Csíkszereda. Saját tud. Csík megye csodaszép vidéke és ritka természeti kincsei egyre több és nagyobb idegenforgalmat vonzanak. Mezői vidékekre rendeznek társas kirándulásokat a természetjárók és elragadtatással nyilatkoznak a látottak fölött. A napokban a Brassói Turista Egyesület 24. az Aradji Tornaegylet 30 tagból álló kiránduló csoportja kereste fel városunkat és volt az Erdélyi Kárpát Egyesület csíki osztálya vendége. Mindkét kiránduló társaságot a Sutaí melegedőházban szállásolta el és vendégelte meg az E. K. E. csíki csoportja. A kirándulók megtekintették a csíkcsomlyói kegytemplomot, majd folytatták útjukat a Hargita, a Gyilkostó, Egyesekő, stb. megtekintésére. A két kiránduló csoport tagjai elhatározták egy még nagyobb számú téli kirándulás megrendezését is, természetesen siversennyel összekötve, melynek céljára Csíkbán rompás terep áll rendelkezésre a Sutaí siugróáncán kívül.

Halálos áldozata volt egy gépkocsibalesetnek. Temesvár. Saját tud. Lippáról jelentették az ügyészségnek, hogy Dán Sándor huszáves munkás egy gépkocsibaleset következtében meghalt. Dán egy tehergépkocsin volt, amely Lippa és Déva között szerencsétlenül járt. A munkás sérüléseket szenvedett, amiért is a lippai kórházba szállították, ahol most meghalt.

DIANA

frissit, üdit

Halálos gyermekbaleset a csikrákosi kőbányában. Csíkszereda. Saját tud. Megdöbbentő halálos gyermekbaleset történt a csikrákosi vasérc-kőbányában. Zerkula Mártonné rákosi asszony 8 éves Márton nevű fiauskájával ebédet vitt a kőbányában dolgozó férjének. A kőbánya bejáratánál felhalmozott sziklák közül egy legurult és ráomlott a gyermekre, aki még a helyszínen kiszenvedett. A vizsgálat megindult annak megállapítására, hogy a balesetért kit terhel a felelősség.

HARMÓNIMOT keresünk kisebb templomba. Róm. kat. plébánia, Dara, jud. Sătmar.

A nagyvárad-i bérlelőközönség tájékoztatására. Többek érdeklődésére közöljük, hogy a városi taxák kivétele elleni fellebbezés beadására szolgáló 20 nap nem a tárgyalástól, hanem a kivételei jegyzőkönyv átvételének napjától számítódik. Aki 20 nap alatt a fellebbezést nem adja be, az elkésik és az a lakbér utáni taxát akkor is meg kell, hogy fizesse, ha a miniszterium cöntése kedvező is lenne. Régi tagjainknak és azoknak, akik ujonnan beiratkoztak, a fellebbezést díjmentesen adjuk be és ingyen adunk felvilágosítást. A fellebbezés helytelen. Bérlelők Szövetsége.

Hadbírósi ítéletek. Temesvár. Saját tud. A katonai bíróság hitlerista propaganda miatt a következő cseraljai lakosokat ítélte el: Schütz Vitust egy évre, Weber Jánost — aki közben eltávozott — a tárgyaláson nem jelent meg — másfél évre, Fohran Pétert, Ditticher Pétert és Herbert Józsefet pedig fejenként félévi fogságra és ötezer lei pénzbüntetésre. Tiltott gyűlés megtartása miatt a következő németzsamorai lakosokat ítélte el a katonai bíróság: Wingert Pétert ötezer lei pénzbírságra, Burghardt Józsefet, Stocker Józsefet, Faul Pétert, Stocker Miklóst és Ortmann Mihályt fejenként kétezer leire.

Temetések. Özv. Dörner Józsefné 65 éves korában meghalt. Temetése augusztus 25-én volt Palotán. — Legyes József 78 éves korában meghalt. Temetése augusztus 26-án lesz Köröstarján községben. — Inocentiu Vanceanu 25 éves korában meghalt. Temetése augusztus 27-én lesz a botosani temetőben. (Caritas)

MÁRIA KIRÁLYNÉ SZINEAZ

Szombat délután 6 órai kezdettel színekerül Nagy ifjusági előadás:

**Juhász legény,
szegény juhász legény**
operett 3 felvonásban.

Szombat este 9 órai kezdettel:

Viktória
operett 3 felvonásban.

Vasárnap délután 3 órakor:

Hattyulovag
operett 3 felvonásban.

Vasárnap délután 6 órakor:

Túl a nagy krivánon
operett 3 felvonásban.

Vasárnap este 9 órakor:

OBSITOS

Főszereplők: T. Pogány Janka, Kőszegi Margit, Manyi, Dusu, Gróza Böske, Ilu, Borovszky O., Hegyesi F., Vermeš D., Vágó T., Végh J., Solti M., Kiss I., Román S., Lukács L., Pöldeš I., Kovásznai L., Kellán S.

Jegyek már előre válthatók a baloldali pénztárnál

Halálozás. Temesváron elhunyt Kádár Ilona nyugalmazott postatisztviselőnő, Kádár Mihály volt postafőnök felesége, negyvennégy éves korában.

Három napra bezárták a temesvári tisztikaszinó vendéglőjét. Temesvár. Saját tud. A városi főorvosi hivatal három napra bezáratta a tisztikaszinóhoz tartozó vendéglő helyiségeit. A bezáratás tisztaság elleni kihágás miatt történt. A Tisztikaszinó vendéglője előtti kerthelyiségben három vendég tojásos pulisztkát kért s azon férget talált. Ertesítették a városi orvosi hivatalt és Todan József dr. helyettes főorvos a helyszínen megjelenve, maga állapította meg, hogy az étel tényleg férges. Emiatt elrendelte a helyiség átmeneti bezárását. Mos Miklós vendéglős arra hívatkozok, hogy a férgek csak a fáról hullhattak a vendégek tányérjára, a főorvosi hivatalban azonban ezt nem fogadják el mentő körülménynek. A hivatal csak nemrég felhívást tett közzé, amelyben figyelmezteti a vendéglősöket, igen ügyeljének a tisztaságra, különösen most, augusztusban, amikor romlott ételtől, mosatlan gyümölcstől hamarosan keletkezhetik betegség.

CSERMELYI GYULA HALÁLA. Budapestről jelentik: (M. T. I.) Csermelyi Gyula, a népszerű magyar regényíró váratlanul meghalt. Halála körülményeiről a részletek még ismeretlenek. Legismertebb műve „A toprini nász” volt, mely nyolc kiadást ért meg és legutóbbi filmre is felvették. Csermelyi Gyula néhány évig Nagyváradon is élt, ahol meleg barátság fejlődött ki közte s az itt élő magyar írók között. Halála mély megrendülést keltett mindenütt, ahol Csermelyt, illetve műveit ismerték.

Csikmegyei rövid hírek. Csíkszereda. Saját tud. Geréd Gyárfás szepesvári lakos Dobál József malomtulajdonos pénzeszekrényét megfurta és kétezer lei készpénzt ellopt. Tizenegy hónap elzárással sújtották. — Sterie Angheluta a helybeli ügyészségi fogház őrmesterét tettenérték, amint lopkodta a rabok élelmézésére szolgáló élelmiszereket. Egyévi elzárással büntették, de a büntetés végrehajtását felfüggesztették. — Rozenfeld Mendel szászregeni baromfikereskedő, amint a szárnyasokat tartalmazó ládát rendezte, a tusnádfürdői állomáson, elütötte a vonat. Beszállították a kórházba, ahol sérüléseibe belehalt. — Văcaru Ioan kősteleki gazdálkodó eszméletlen állapotban találták meg a járókelők az ut mentén. A nyomozás megállapította, hogy az egyedül handukoló gazdát ismeretlen tettesek leütötték és az uton hagyták. — Pál Antal borzovai lakos gyümölcslopáson érte Geréd Balázs 9 éves gyermekét, akit kegyetlenül elvert. Súlyos testisértes miatt indult eljárás Pál ellen.

Szolgáltatásos gyógyszerárak Nagyváradon:

Szombaton éjjel a következő gyógyszerárak tartanak szolgálatot:
Korona, Str. Ciorgariu No. 1. Telefon 13-76.
Szent István, Str. General Holban.
Aranyas, Piața Unirii No. 6. Telefon 25-74.
Órangyal, Str. Alexandrii.
Croszán, Piața Mihai Viteazul 14. Telefon 23-35.

Zsákok, cséplőponyvák, locsolótömlők,
hevederek, kötélárúk, zsinegek, kárpitos kellékek, lópokrócok és kocsi-takarók legolcsóbb bevásárlási forrása
JUTEX Oradea, Piața Mihai Viteazul.
Telefon: 17-23

RÁDIO

VASÁRNAP, AUGUSZTUS 27.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. Majd: Istentisztelet közvetítése. Utána: Egyházi felolvasás és ének közvetítése gramofonlemezekkel. 12 A katonai előképző szolgálat hírei. 12.15 Gramofonlemezek. 13.05 Déli zene. Közben: 13.45 Reklám zenével. Hírek. 15.15 Gazdasági szakelőadás. 18 Műszaki üzenetek. 18.17 Katonadalok. 18.40 Gramofonlemezek. 19 Csevegés. 19.15 Alhambra-zenekar. 20.45 Strauss János-est. 22 Sport hírek. 22.15 Tánclémezek. Majd: Híreknek közvetítése külföldre idegen nyelveken. Utána: Közlemények.

Budapest I. 9 Hanglemezek. 9.45 Hírek. 10 Unitárius istentisztelet. Prédikál Galambos Zoltán. 12 Egyházi ének és szentbeszéd a Jézus Szíve-templomból. A szentbeszédet P. Tornócs Gyula S. J. mondja. 13.20 Pontos időjelzés. 13.30 Operaház zenekara. 14.50 Villághíradó. 15 Hanglemezek. 15.40 Hitler Tannenbergen elmondott beszédének ismétlése. 16 Gazdáknek. 16.45 A rádió szalonzenekara. 17.30 Közművelődési előadás-sorozat. 18 Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. 18.10 Kerner István emlékezete. 18.30 Magyarország—Lengyelország labdarúgó mérkőzés közvetítése Varsóból. 19.25 Erdélyi dalok, székely nóták. 20.15 Hírek. 20.25 Három a kislány. Operett. 22.40 Hírek. 23 Tánclémezek. 23.40 Hírek idegen nyelveken. 24 Cigányzene. 1.05 Hírek.

HÉTFŐ, AUGUSZTUS 28.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuális jelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sport híreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19 Csevegés. 19.17 Gramofonlemezek. 20 Felolvasás. 20.15 Brahms-keringők. 20.35 Beethoven: Missa solemnis (gramofonlemezek.) 22 Hírek. 22.15 Tánclémezek. 22.30 Nápolyi dalok. 23 Hírek. 23.15 Vendéglői zene. Majd: Híreknek közvetítése külföldre idegen nyelveken.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Szalonötös. 13.40 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 Hanglemezek. 15.30 Hírek. 16 Arfolyamhírek. 17.15 Diákfelőra. 17.45 Pontos időjelzés. 18 Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. 18.10 Allástalan Zenészek Szimfonikus Zenekara. 18.35 Ki volt Garay Hary János-a? 19.20 Énekszámok. 19.50 Előadás. 20.15 Hírek. 20.25 Magyar nóták zongorán. 20.40 Weekend Siófokon. Hangjáték. 21.20 Operaházi zenekar. 22.40 Hírek. 23 Cigányzene. 23.40 Hírek idegen nyelveken. 24 Lezárás. 1.05 Hírek.

KEDD, AUGUSZTUS 29.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuális jelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sport híreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19.17 Román zene gramofonlemezekkel. 19.55 Felolvasás. 20.10 Szarvas hegedűművész hangversenye. 21.40 Német dalok. 22 Hírek. 22.15 Tánclémezek. 23 Hírek. 23.15 Vendéglői zene. Majd: Híreknek közvetítése külföldre idegen nyelveken. Utána: Közlemények.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Énekszámok. 13.40 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 Rendőrzene. 15.30 Hírek. 16 Arfolyamhírek. 17.15 Mese. 17.45 Pontos időjelzés. 18 Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. 18.10 Cigányzene. 19 Andrassy Géza gróf emlékezete. 19.30 R rádió szalonzenekara. 20.15 Hírek. 20.35 Humoreszk. 20.45 Tosca. Dalmú. 22.40 Hírek. 23 Jazz. 23.40 Hírek idegen nyelveken. 24 Cigányzene. 1.05 Hírek.

SZERDA, AUGUSZTUS 30.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuális jelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sport híreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19 Csevegés. 19.17 Gramofonlemezek. 19.35 Strauss János. 20.05 Felolvasás. 20.20 Volanescu énekesnő hangversenye. 20.40 Manoliu hegedű és Alcsandru zongoraművész hangversenyének közvetítése. 21.05 A Rádiózenekar hangversenye. 22 Hírek. 22.15 Tánclémezek. 22.30 Spanyol dalok. 23 Hírek. 23.15 Vendéglői zene. Majd: Híreknek közvetítése külföldre idegen nyelveken. Utána: Közlemények.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10

Hanglemezek. 13.40 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 Cigányzene. 15.30 Hírek. 16 Arfolyamhírek. 17.15 Diákfelőra. 17.45 Pontos időjelzés. 18 Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. 18.10 A 15. honvédegyezred zenekara. 18.50 Balalajka. 19.20 Rajkózenekar. 20.15 Hírek. 20.25 Zongoraszámkok. 21.20 Énekszámok. 21.50 Közvetítés Tápiósülyről. 22.40 Hírek. 23 Cigányzene. 23.40 Hírek idegen nyelveken. 24 A rádió szalonzenekara.

CSÜTÖRTÖK, AUGUSZTUS 31.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuális jelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sport híreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19 Csevegés. 19.17 Híres énekesek gramofonlemezei. 20 Felolvasás. 20.15 Bécsi dalok. 21 Szimfonikus gramofonlemezek. 22 Hírek. 22.15 Tánclémezek. 23 Hírek. 23.15 Olasz gramofonlemezek. 23.30 Román est. Majd: Híreknek közvetítése külföldre idegen nyelveken.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Az Egyetemi Énekkarok énektársa. 13.40 Hírek. 13.55 Hegedűszámok. 13.20 Pontos időjelzés. 13.30 Országos Postászenekar. 15.30 Hírek. 16 Arfolyamhírek. 17.15 Háztartási előadás. 17.45 Pontos időjelzés. 18 Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. 18.10 Természetről előadás. 18.40 Magyar nóták. 19 Légtalmi közlemények. 19.50 Csevegés. 20.15 Hírek. 20.25 A Rádió Szalonzenekara. 21.35 A löcsei bíró lánya. Vidám hangjáték. 22.40 Hírek. 23 Magyar-lengyel műsorcsere. 23.25 Tánclémezek. 23.40 Hírek idegen nyelveken. 24.30 Cigányzene. 1.05 Hírek.

PÉNTEK, SZEPTEMBER 1.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuális jelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sport híreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19 Csevegés. 19.17 Gramofonlemezek. 20 Felolvasás. 20.15 Brahms-keringők. 20.35 Beethoven: Missa solemnis (gramofonlemezek.) 22 Hírek. 22.15 Tánclémezek. 22.30 Nápolyi dalok. 23 Hírek. 23.15 Vendéglői zene. Majd: Híreknek közvetítése külföldre idegen nyelveken.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Cigányzene. 13.40 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 Énekszámok. 15.30 Hírek. 16 Arfolyamhírek. 17.15 Diákfelőra. 17.45 Pontos időjelzés. 18 Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. 18.10 A rádió szalonzenekara. 19 Csevegés a francia irodalomról. 19.30 Budapesti gondokanálgyes. 20.05 Sportközlemények. 20.15 Hírek. 20.25 Harmonikaszámok. 20.45 A magyarság bölcsőjének. Előadás. 21.10 Népszerű operett-részletek. 21.50 Kézügyi negyedóra. 22.40 Hírek. 23 Cigányzene. 23.40 Hírek idegen nyelveken. 24.30 Hanglemezek. 1.05 Hírek.

SZOMBAT, SZEPTEMBER 2.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuális jelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sport híreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 17 Az ország őrsége szervezet órája. 18.15 A munka és öröm szervezete órája. 19.15 Operett-részletek. 20.40 Dalok. 21.15 Német tánclémezek. 22. Hírek. Majd: Híreknek közvetítése idegen nyelveken.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Beszkárt-zenekar. 13.40 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 Hanglemezek. 15.30 Hírek. 16 Arfolyamhírek. 17.20 Eezaki mesék. 17.45 Pontos időjelzés. 18 Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. 18.10 Orgovánny. Felolvasás. 18.35 Hanglemezek. 19.05 Magyarország—Franciaország vízipólmérkőzés. 19.35 Énekszámok. 20 Halifax angol külügyminiszter. Felolvasás. 20.15 Hírek. 20.25 Cigányzene. 20.50 „Fűszer és csemege” 3 felvonás. 22.40 Hírek. 23 Zongoraszámkok. 23.40 Hírek idegen nyelveken. 24 Cigányzene. 1.05 Hírek.

A nagyváradai mozgóképszínházak műsora:

DORIAN: AZ ÖRDÖG CIMBORAI.

APOLLÓ: SZÍNHISKOLA.

CORSO: ÖRDÖGOK A LEVEGŐBEN.

Dr Kabos Béla halála

Nagyvárad. Saját tud. A régi, jellegzetes nagyváradai társadalom egyik közbecsülésben állott alakja tűnt el ismét az élők sorából. Csütörtökön délután hosszas szenvedés után 66 éves korában elhunyt dr. Kabos Béla ügyvéd, a Biharmegyei Takarékpénztár ügyésze. Kabos Béla kezdet óta mindvégig tagja volt a múlt évben feloszlott Országos Magyar Pártnak. A magyarság értékelte a sorsközösséghez való ragaszkodást és a párt intézőbizottsági tagjai közé is beválasztotta. De nemcsak a Magyar Párt életében, hanem annak idején a Színepartoló Egyesület működésében is kivette részét. Az elhunyt ügyvéd a Romániai Magyar Népközösség tagjai sorába is belépett, ahol a nagyváradai tagozat társadalmi szakosztályának tagjai sorába választották.

Közéleti tevékenységében azonban természetesen legelső helyet foglalta el hitközsége és annak intézményei érdekében kifejtett munkássága. Üzletlenül és mindig tevékenyen állt a nyug. szertartású zsidó hitközség szolgálatában. Különösen nagy érdemeket szerzett a „Keckeméti liceum” életre-hívása és fenntartása körül, mint a középiskola egyik alapítója és iskolászéki elnöke.

Dr. Kabos Béla temetése nagy részvét mellett pénteken délután fél 4 órakor folyt le a nyug. szertartású zsidó hitközség udvaráról, melyet egészen megtöltött a gyászolók sokasága. A koporsó fölött dr. Vajda István lelkész mondott imát és gyászbeszédet, ami után a hitközség nevében dr. Kanrad Béla elnök búcsúzott az elhunytól. Ezután Arvay Árpád, a Magyar Népközösség főtájkára töl-mácsolta a Népközösség és a magyar társadalom utolsó üdvözlését.

Majd az Ügyvédi Kamara nevében dr. Turla Nicolae, a zsidó liceum nevében dr. Szilas Izidor igazgató, a Biharmegyei Bank és Takarékpénztár nevében dr. Cziffra Kálmán ny. főispán, a család és barátok nevében pedig dr. Weisz Endre mondott búcsúbeszédet. Ezután megindult a hosszú gyászmenet a Rulikovszky-temető felé, ahol dr. Kabos Bélát örök nyugalomra helyezték.

ISKOLÁINK

Iskolai értesítés. A Nagyvárad-olaszi Római Katolikus elemi fiúiskolában az 1939—40. tanévi beiratásokat szeptember 1—8-ig tartjuk. Az I. osztályba iratkozók részére állami anyakönyvi értesítés — aviz — és keresztelési igazolvány, a többi osztálybeliek részére a múlt tanévi értesítő szükséges. A 7. évet be nem töltött gyermekek beírása szeptember 1-én történik. Miniszteri engedély alapján korlátolt számban leánytanulókat is veszünk fel. Igazgató: S. Ág.

Leánytanonciskola a temesvári Notre Dame-intézetben. A munkügyi miniszterium folyó évi február 17-iki kelettel 134.314—39. szám alatt egy római katolikus magyar leánytanonciskola megnyitását engedélyezte Temesváron. Az iskola a Notre Dame nővérek vezetése alatt fog állni a temesvár-józsefvárosi zárdaintézet helyiségeiben az állami tanterv szerint fog működni. A tanítás október 1-én kezdődik, a beiratások szeptember 1—15-ig lesznek, de már most is jelentkezhetnek magyar tanoncleányok, még pedig a józsefvárosi főintézetben.

Köszönetnyilvánítás

Temesvári Segély Egyesület nagyváradai fiókjának,

Bul. Reg. Ferdinand 10, et. I.

Ezennel jó szívvvel, önként igazoljuk, hogy néhai édesanyánk, özv. Fuchsné szül. Fekete Mária, elhalálása alkalmával, aki Önöknél B. III. 7930. szám alatt tagként volt beírva, nekünk mint kedvezményezetteknek a halálzási okmányok bemutatása után

minden haladéék nélkül, azonnal 18.000 lei segélyösszeget fizettek ki.

Nem mulaszthatjuk el, ezen igazán előzőknek és gyors elintézésért fenti n. b. egyesületünknek őszinte és hálás köszönetünket kifejezni és nyugodt lelkiismerettel mindenkinek ajánlani.

Teljes tisztelettel:

Bertha István és neje szül. Fekete Mária.

Oradea, Str. Pasteur 39. a.

Előttünk: Dévald László, Weisz Andor.

SPORT

Sorozatos magyar sikerek a főiskolai világbajnokságokon

Bécsből jelentik: A főiskolai világbajnokságokon hatalmas érdeklődéstől kísérve, izgalmas küzdelmek folynak. A csütörtöki nap folyamán a magyarok öt újabb világbajnokságot szereztek.

Megkezdődtek az atlétikai versenyek is, melynek első számában, a 100 méteres síkfutásban a magyar *Sir dr* nyerte a világbajnokságot 10.7 másodperces idővel.

A kosárlabda világbajnokságot Magyarország csapata nyerte, mely a döntőben 13:1 (7:1) arányban verte Olaszország csapatát.

Világbajnokságot nyert a magyar vízipólócsapat is, amely Olaszországot a döntőben 4:2-re győzte le.

Az egyéni párbajtőr világbajnokságot is magyar versenyző: *Hennyei* nyerte 7 győzelemmel.

A tenniszturna vegyespárosában világbajnok a magyar *Szilvassy-Ferenczy* dr kettős lett, mely a döntőben 6:2, 6:3-ra verte a német *Sprenger-Denker* párt.

Egyébb eredmények még a világbajnokságról: Vízipólóban a magyar csapat 9:2 (4:0) arányban győzött Németország felett.

A női törvívásban a világbajnokságot nyert *Horváth Kató* a következő eredményekkel nyerte asszót: *Kraussgrill* német ellen 4:3, *Zaeckel* német ellen 4:3, *Tomowa* bolgár ellen 4:0 és *Meyer* német ellen 4:0.

Olaszország—Magyarország 9:7, a törőcsapat döntője.

UJ ROMÁN IFJUSÁGI GERELYDORÓ REKORD. Temesvárról jelentik: A Rapid atlétikai versenytárs *Hausleden* (Rapid) 52 méter 20 centiméteres dobásával új ifjúsági gerelydobó rekordot állított fel.

VISSZAEÉRKEZETT BUCURESTIBE HUMIS a *Venus* szökevény görög játékos. *Humis* repülőgépen érkezett. A *Venus* visszafogadja a szeszélyes görög csatárt, akiknek ez már második szökési esete.

A magyar teniszbajnokságokon a férfi egyetemen *Gábor* 6:2, 6:4, 6:2 arányban verte *Dallos*t. *Aebóth* pedig 6:2, 7:5, 6:2 arányban győzte le a svéd *Schrödert*. A női egyesben *Körmöczy Zsuzsi* 8:6, 7:3 arányban verte a német *Rosenthal*t. A férfi párosban *Szigeti, Csikós* 6:2, 6:2, 5:7, 1:6, 6:1 arányban győzött a *Dallos I., Dallos II.* pár ellen.

Románia atlétikai bajnokságait szeptember 9-ikén és 10-ikén rendezik meg Bucurestiben. A bajnokságon csak azok a versenyzők indulhatnak, akik az 1939. évre szövetségileg kijelölt színtereményeket elérték. Ezek a színteremények a következők: 100 m: 11.4 mp., 200 m: 23.5 mp., 400 m: 54.5 mp., 800 m: 2 p. 10 mp., 1500 m: 4 p. 30 mp., 5000 m: 17 perc. 10 ezer méter: 36 perc. 110 m. gát: 17.4 mp., 400 m. gát: 64 mp., magas: 170 cm., távol: 640 cm., rud: 330 cm., hármas: 12.85 m., súly: 12.50 m., diszkosz: 37 m., görög diszkosz: 32 m., gerely: 50 m., kalapács: 35 m.

TURISZTIKA

* A Sasok turista egyesülete folyó hó 27-én reggel 5 órai indulással kirándulást rendez a gyönyörű fekvésű *Menyháza* fürdőbe. *Márványbányák* megtekintése. *Czárán Gyula* természetjáró apostol sírjának ünnepélyes megkoszorúzása. Résztvételi díj 135-150 lei. Jelentkezést elfogad az egyesület irodája: *Dr. Lazar Aurél* utca 14. szám, délután 6-8 óra között. Továbbá *Mocásary Sándor* írógépüzlete: *Bulevard Regale Ferdinand* 13. sz. és *Gyenge István* ékszerész, *Alexandri-utca* 12. szám.

Rusznák Gyula dr

A nő a modern társadalomban

Fűzve 72 Lei.

A szerző megbízható szociális érzékekkel nyúlt ehhez a kérdéshez, hogy a továbbkutatásnak lökést adjon s az uzartörés nehez munkáját elvégezze. Részletesen foglalkozik a történeti feminizmussal, majd az új feminizmus keretében tisztázza a női mai problémáit. *Rusznák Gyula* a katolikus világnézet fényében ismerteti meg olvasóival a kérdés egész területét.

KÖZGAZDASÁG

A külföldi tőzsdék helyzete

Hogyan reagálnak a külföldi tőzsdék a legújabb külpolitikai eseményekre. — Nagy áremelkedések a réz- és gumipiacon

A „Pesti Tőzsde” írja: Az igen izgalmas külpolitikai eseményeket a budapesti tőzsde nyugodtan fogadta, bár Párizs, London ellanyhult és a svájci piacok is roppant tartózkodóak voltak. Newyork már szombaton erősen ellanyhult, ugyancsak ott már informálva voltak, míg Párizs és London a hét első két napján mutatott rejtőnő lanyhaságot. Newyork a hét közepén már megszilárdult, ellenben a svájci tőzsdéken roppant nagyfokú tartózkodás volt tapasztalható és különösen a valutapiacokon mutatkozott ennek kihatása.

A nyersanyagpiacokon e héten óriási vásárlások voltak főképpen rézben és gummiban. Gázban és pamutban is nagyarányú vételek voltak, ellenben a tea és dohány a holland tőzsdéken tovább gyengült. Érdekes, hogy a dohányban a holland gyarmatokon olyan nagy a termés és a készlet, hogy jövőre csökkentik a termelést. Ezenfelül tárgyalások folytak, hogy a nagy dohánytermelő társaságok, miután a dohánnyt nem tudták eladni, kompenzációs üzletet kössenek Németországgal, amely cserébe hajókat szállítana.

Az ingatlanok háborús biztosítása Angliában

A háborús szállítmányi biztosítások díját esetről-esetre állapítják meg Svájcban. — Megszűnnek a fix-díjtételek

Londonból jelentik: Angliában régóta tárgyalnak az ingatlanok háborús biztosításának megvalósításáról. Az angol kereskedelmi kamarák egyesülete most kidolgozott egy tervezetet, amelyet az angol kormány is elfogadott tárgyalási alapul. Eszerint az ingatlanok háborús biztosításába bevonnának minden épületet, az épületekbe felszerelt géberendezéseket, az épületek szilárd, beépített alkatrészeit. Mozgatható tárgyak, bútorok nem volnának biztosíthatók. A kormánynak kell eldönteni, hogy a középületeket is bevonják a biztosításba. Az angol kormány eddig nem volt hajlandó erről a kérdéstről behatóan tárgyalni, mert a kockázatot túl nagyra tartotta.

A kereskedelmi kamarák tervezete szerint legkésőbb 1940. május végéig életbe kell lépni az új konstrukciónak.

Zürichből jelentik: A svájci szövetségi ta-

nács a legutóbbi napok folyamán ülést tartott, amelyen nagyfontosságú határozatot hozott a háborús szállítmányi biztosítások kockázatára és díjmegállapítására vonatkozóan. A szövetségi tanács álláspontja szerint, tekintettel az általános európai viszonyokra, feltétlenül szükségessé vált a háborús veszély esetére szóló biztosítási rizikó és az ezzel kapcsolatos díjak újbóli megállapítása.

A szövetségi tanács elhatározta, hogy a gazdasági minisztérium kebelén belül állandó bizottságot szervez, amelynek az lesz a feladata, hogy az adott viszonyokhoz mérten teljesen elasztikusan meghatározza a kockázati momentumokat és ezzel egyidejűen esetről-esetre határozza meg a háborús veszély esetére szóló biztosítási díjtételeket. E határozat életbeléptetésével egyidejűleg megszűnnek a svájci biztosító társaságoknál a háborús transzport biztosítások fix díjtételei.

Nagyjelentőségű konverziós ügyben döntött a Semmitőszék

Bucurestiből jelentik: Érdekes konverziós ügyben döntött legutóbb a bukaresti Legfelsőbb Semmitőszék. A konverziós törvény módot nyújt a hitelezőknek arra, hogy ne fogadják el a törvény által előírt tüke és kamatredukciót, valamint más az adósoknak biztosított kedvezményeket. Az ilyen hitelezők adósa ezután konverzió helyett moratóriumot élveznek. De ezen adókat arra is feljogosította a törvény, hogy redukálhassák a törvény által uszora kamatnak tekintendő kamatfizetéseket és ezek összegét betudhassák tartozásukba, illetve ilyen összegekkel csökkentésük tartozásukat.

Eveken keresztül tartó jogi vita folyt az ország különböző bíróságai előtt a tekintetben, hogy a konverziós törvény értelmében mi az a kamatmaximum, amin felül fizetett kamatok a törvény uszora-kamatnak tekint.

Most végleges álláspontot foglalt el ebben a kérdésben a Legfelsőbb Semmitőszék, amely kimondotta, hogy ahol a felek között a kamatok tekintetében írásos megállapodás volt, ott csupán a megállapodásban előírt kamatokon felül fizetett és beszédett kamatok lehet rekalkulálni és a tartozásba betudni. Természetesen 1931. április 2-től kezdve a kamattörvényben a megállapodásos kamat is maximálva volt 14. később pedig 11%-ban.

Ezen határozat, amely jogász- és az érdekelt bank, — valamint gazdakörökben élénk feltűnést keltett, nagy jelentőségű, mert az adott esetek legnagyobb részében a felek között a kamat tekin-

tetésben írásbeli megállapodás létezik, aminek a következménye az, hogy a Semmitőszék döntése értelmében az adós csupán a kikötött kamatokon felüli összegek visszatérítését követelheti. A gyakorlatban ezzel a rekalkulálandó kamatok összege a minimálisra eszik.

Az érdekelt körökben az a vélemény alakult ki, hogy nagyban elő fogja segíteni az adósok és hitelezők között kötendő egyezségeket a Semmitőszék határozata, amely a szembenálló felek közötti differenciákat jelentékenyen redukálta.

Zürichi zárlat. Newyork 446. A többi jegyzés bizonytalan.

Vásárcsarnokot építenek Nagybanán. Saját tud. A város vezetősége és a kereskedőtársadalom érdekelt része között már évek óta folyik a harc a hetivásárnak a Főtérről a Széntatérre való kihelyezése miatt. A piac kihelyezése következtében ugyanis a főtéri kereskedőket igen jelentős veszteség érte, míg a Széntatérre új építkezések indultak meg és egész sor üzletet nyitottak. *Dr. Racolti Filip* Sándor polgármester úgy határozott, hogy a baromfi-, zöldség- és élelmiszerpiacot a Főtér mellett levő Kispiacon helyeztetni vissza, míg a hetipiac többi részét a Széntatérre hagyja. Ebből a célból a Kispiacon kikövezik és teljesen rendbehozzák. Ez a megoldás azonban csak átmeneti, mivel a város a jövő év folyamán vásárcsarnokot építtet a Kispiacon közelében.

LEGUJABB

Roosevelt elnök béketáviratot küldött Hitler birodalmi vezérhez és Moscicky államelnökhöz

Három módszert javasol a háboru elhárítására. Végső küzdelem a béke reménye és a háboru kilátásai között

Washingtonból jelentik: Az *United Press* jelentése szerint Roosevelt elnök béketáviratot intézett Hitler német birodalmi vezérhez és Moscicky lengyel köztársasági elnökhöz. Üzenetében az Egyesült Államok elnöke három módszert javasol a háboru elhárítására:

1. Közvetlen tárgyalások.
2. A vitás kérdésnek pártatlan döntőbíró-ság elé terjesztése.
3. Egy közvetítő választása.

Angol borulátás és egyéb angol diplomáciai mozgások.

Londonból jelentik (Reuter): Az angol lapok megállapítják, hogy az európai béke menthetetlen, Hitler — úgymond — Berlinben tanácskozik minisztereivel és legbizalmasabb munkatársaival és talán a döntést már el is határozták. A *Times* szerint a béke érdekében kifejtett erőfeszítéseket nem szabad feladni, még ha azok kilátástalannak mutatkoznak is.

Londonból jelentik: A Reuter jelentése szerint az elmúlt éjszaka az utolsó angol újságíró is elhagyta Berlint és Koppenhágába utazott. A bécsi angol utlevélosztály női alkalmazottai csütörtök este elhagyták Bécsset.

Rómából jelentik (Stefani): A Szentatya rádiószózata után a római francia és angol nagykövét, valamint az angol ügyvivő megjelent a vatikáni államtitkárságon. A megbeszélésről semmi sem szivárgott ki.

Londonból jelentik (Dunaposta): Barcza György, londoni magyar követ szerdán megjelent lord *Halifax* külügyminiszternél és félórát tanácskozott vele.

Budapestről jelentik (Dunaposta): Ifj. Henderson Arthur, angol munkáspárti képviselő péntek délelőtt meglátogatta gróf *Teleky Pál* miniszterelnököt, akivel félórát tanácskozott. Az angol képviselő a múlt héten érkezett Budapetre, innen Bukarestbe, majd Varsóba ment és most újra visszatért Budapestre. Péntek délelőtt visszarepült Londonba.

Róma mérlege: Helyzetsúlyosbító az angol, francia és lengyel katonai intézkedések, helyzetenyhítő a pápa és Roosevelt békeakciói s az olasz kormány nyugodt magatartása

Rómából jelentik: (Stefani.) Noha Rómában megállapítják, hogy a helyzet súlyos, továbbra sem adják fel a béke reményét. A helyzet súlyosbodásának jelét abban látják Chamberlain beszédében, az angol és francia katonai intézkedésekben, a lengyel mozgósításban és Danzig körüli csapatmozdulatokban. Viszont a béke reményességét látják megcsillanni Roosevelt kezdeményezésében, XII.

Pius pápa szózatában és az olasz kormány nyugodt magatartásában. Roosevelt üzenete római diplomáciai körökben nagy érdeklődést keltett és növelte azt a reményességet, hogy Róma fontos szerepet játszhat a béke megmentésében. Az olasz sajtó hangoztatja a teljes szolidaritását Németországgal, elítéli a demokráciák magatartását és hangoztatja Olaszország békeakarátát.

Jugoszláviai értesülés arról, hogy Rómában részletesen kidolgozott terv alapján megindul a békítő kezdeményezés

Belgrádból jelentik (Avala): A belgrádi sajtó még mindig bizakodóan ítéli meg a nemzetközi helyzetet. Általános a vélemény, hogy végzetes lépésre nem kerül sor és az utolsó pillanatban sikerül megmenteni a békét.

A *Politika* című jugoszláv lap arra számít, hogy a békítő kezdeményezés ismét Rómából fog kiindulni. A lap londoni értesülés alapján úgy tudja, hogy állítólag már készen van egy részletesen kidolgozott béketerv, melynek alap-

ján közvetíteni fognak a vitás kérdésekben. A lap részletesen beszámol az Angliában uralkodó izgalomról. A londoni rádió az éjszaka folyamán felhívást intézett a lakossághoz, hogy esetleges légitámadásra való tekintettel megfelelő élelemmel lássa el magát. A polgári légvédelem parancsoksa arra szólította fel a lakosságot, hogy lehetőleg senki se menjen távol a lakásától és ha elmennek hazulról, vigyenek magukkal gázálcot.

A franciák nyomott hangulata enyhült Roosevelt üzenetére. Bizni kezdenek Mussolini nagy béketervében

Párizsból jelentik: (Havas.) A francia közvélemény nyomott hangulatára kissé enyhítőleg hatott Roosevelt üzenete az olasz uralkodóhoz. Bár Párizsban nem fűznek nagy reménykedést a kezdeményezéshez, úgy vélik, hogy az elnök lépése az utolsó lehetőséget nyújtja a békés megoldás számára. Egyesek bízni abban, hogy az olasz kormány vállalni fogja a nemzetközi értekezlet kezdeményezését. Ezt a reményt némileg alátámasztják azok az ellenőrizhetetlen hírek, melyek szerint Mussolini állítólag nagy béketervet tart készletben és ez a terv, mely az összes nemzetközi kérdé-

sek átfogó rendezését tartalmazza, az eszmecserék kiinduló pontját alkotná.

Diplomáciai körök örömmel fogadták Roosevelt kezdeményezését, de tartózkodóan ítélik meg a tizenkettedik órában érkezett kezdeményezés kilátásait. A *Matin* egyes jelekből arra következtet, hogy Mussolini kedvezően fogadta Roosevelt lépését. A lap szerint a pénteki nap folyamán eldől az amerikai kezdeményezés sorsa. A pápa békeszózata általában mély benyomást keltett és az a nézet alakult ki, hogy az kellő időpontban támasztja alá Roosevelt kezdeményezését.

Regény újdonságok:

Lagyi: A kiválasztottak, kötve . . . 173 lei
 Toth: Pénztár 9—2-ig, kötve . . . 202 " "
 Foster: Amerika álma, füzve . . . 148 " "
 Kenneth: Északnyugati átjáró I., II. füzve . . . 297 " "

A *Matin* szerint *Welczek* párizsi német nagykövet felesége csütörtök délután visszautazott Berlinbe. Roosevelt elnök anyja és Joh Roosevelt csütörtökön visszatért az Egyesült Államokba.

Nagyfontosságú kormánytanácskozások Párizsban. A francia kommunista párt élesen állást foglalt a Szovjet ellen.

Párizsból jelentik: A Havas jelentése szerint csütörtök délután és este nagyfontosságú kormánytanácskozások voltak Párizsban. *Daladier* miniszterelnök több miniszterrel tárgyalt, majd fogadta *Gamelint*, a francia hadsereg főparancsnokát és *Colson* vezérkari főnököt.

A francia kommunista párt élesen állást foglalt a szovjettel szemben. A párt vezetősége felszólította a kommunista párt tagjait, hogy szüntessék meg a Moszkvával való további együttműködést.

Bonnet, francia külügyminiszter a párisi lengyel, angol és román követtel folytatott megbeszélést. *Leger*, a külügyminiszter állandó helyettese pedig *Bullitt* amerikai nagykövettel tárgyalt. A kormány úgy véli, hogy a helyzet a végsőkig feszült. A miniszterek minden eshetőséggel számot vetnek és mindenre készen állanak.

Románia semleges marad.

Berlinből jelentik (D. N. B.): A legtöbb német lap első oldalán bukaresti jelentést közöl, mely szerint Románia közölte a német kormánnyal, hogy lengyel-német háboru esetén szigoruan semleges marad.

Nagy öröm Jugoszláviában a horvát-szerb kiegyezés fölött

Belgrádból jelentik: (Avala.) A szerb-horvát megegyezés nagy örömet keltett a jugoszláv közvéleményben. Belgrádi politikai körök hangoztatják, hogy most már rövidesen teljesen tisztázódik a belpolitikai helyzet. *Macsek*, a horvát parasztpárt vezető csütörtök este Blédből visszatért Zágrábba, *Cvetkovics* miniszterelnök pedig péntek reggel Belgrádba utazott.

Arcáhidetések

Lakás

szavanként 3 lei

Két szobás fürdőszobás, komplett lakás november 1-re kiadó. Cim: Nagyvárad Str. Cogalniceanu 17.

Különléle

szavanként 3 lei

Diák urifü teljes el'atást keres — Ajánlatokat „Központ” jelzére a kiadóba.

Keresztény

uricsalád elvállal iskolásleányt vagy kisebb fiut teljes ellátásra. — Mártonffy né, Nagyvárad, Str. Vlahuta 22.

Adás-vétel

szavanként 3 lei

Jékarban levő új típusú Ford luxuskocsit magvetelre keresek. Cimét a kiadóba kérek.

PUHA OLMOT

állandóan vesz a Szent László-nyomda r. t.

Nagyon

magas arat fizetek briliáns tárgyakért. — Herbst ékszeráruház, Nagyvárad, Bulevardul Reg. Ferdinand 3.

Allást nyec

szavanként 2 lei

Jobb mindenes

felvétetik szeptember elsejére. — Nagyvárad, Str. Dimitrie Cantemir 25. I. emelet 5.

Házmesternek

gyermektelen házaspár felvétetik. Nagyvárad, Str. Moldoova 22.

Házitanitónót

keresek vidékre elemista tanítására. Kassa, Nagyvárad, Strada Ciorogariu 23. szám.